

Ontwerp Waterbeheerplan 2010 - 2015

'Orde in Water,
Water in Orde'

Waterschap Peel en Maasvallei

Versie: 3.0, december 2008

In ontwerp vastgesteld door DB d.d.: 5 november 2008
Vastgesteld door AB d.d.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding.....	4
1.1	Toelichting op het waterbeheerplan	4
1.2	Relatie met andere waterplannen	4
1.3	Leeswijzer	4
2.	Missie en leidende principes.....	6
2.1	Inleiding	6
2.2	Missie	6
2.3	Leidende principes.....	6
3.	Waterkeringen en veiligheid.....	8
3.1	Inleiding	8
3.2	Huidige situatie	8
3.2.1	Waterkeringen.....	8
3.2.2	Calamiteitenzorg	9
3.3	Ambitie	9
3.4	Doelen.....	9
3.5	Maatregelen	10
3.5.1	Realiseren tweede tranche dijkversterking (sluitstukkades)	10
3.5.2	Uitvoeren toets op veiligheid	10
3.5.3	Ontwikkelen effectieve en efficiënte beheersorganisatie.....	10
3.5.4	Aanpak knelpunten waterkeringen	11
3.5.5	Doorontwikkeling calamiteitenorganisatie	11
4.	Watersysteem op orde: geschikt voor grondgebruik	12
4.1	Inleiding	12
4.2	Huidige situatie	12
4.3	Ambitie	13
4.4	Doelen.....	13
4.5	Maatregelen	14
4.5.1	Uitvoeren inrichtingsmaatregelen.....	14
4.5.2	Beheer van de hoeveelheid water.....	16
4.5.3	Het watersysteem onderhouden	17
4.5.4	Muskus- en beverratten bestrijden	17
4.5.5	Inbreng leveren bij plannen van derden	18
4.5.6	Verlenen en handhaven van vergunningen	18
4.5.7	Stimuleren recreatie	19
5.	Watersysteem op orde: herstelde watersystemen.....	20
5.1	Inleiding	20
5.2	Huidige situatie	20
5.3	Ambitie	21
5.4	Doelen.....	21
5.5	Maatregelen	21
5.5.1	Beken herstellen	21
5.5.2	Stimuleren van het herstel van vennen	22
5.5.3	Vervuiling uit de riolering en rioolwaterzuivering verminderen.....	22
5.5.4	Aanpak diffuse bronnen	24
5.5.5	Aanpak vervuilde waterbodems.....	25
6.	Financiering.....	26
6.1	Inleiding	26
6.2	Benodigde investeringen	26
7.	Evaluatie.....	28
7.1	Inleiding	28
7.2	Wat moet de evaluatie opleveren?.....	28
7.3	Opzet van de evaluatie	28

Bijlagen:

- I Implementatie Kaderrichtlijn Water
- II Resultaat afgelopen beheerperiode
- III Beleidskader
- IV Beschrijving beheergebied
- V Functietoekenning
- VI Potentiële knelpunten wateroverlast

Kaartbijlagen:

- 1 Overzichtskaart kenmerken beheergebied
- 2 Overzichtskaart toestand watersysteem
- 3 Maatregelen 2010-2015
- 4 Beekhersteltrajecten

1. Inleiding

1.1 Toelichting op het waterbeheerplan

Als waterschap hebben wij de zorg voor het regionale watersysteem en de waterkeringen langs de Maas in Noord- en Midden-Limburg. In dit waterbeheerplan staat hoe wij de waterkeringen en het regionale watersysteem op orde willen brengen en houden. Welke ambities wij hebben, welke doelen wij onszelf hebben gesteld en welke maatregelen wij hiervoor gaan nemen. Voor sommige onderwerpen, zoals de riolering, staat beschreven welke inzet wij van andere partijen vragen.

Het watersysteem is een samenhangend en functioneel geheel van oppervlaktewater, grondwater, waterbodems, oevers en flanken, met inbegrip van de daarin voorkomende levensgemeenschappen en alle daarbij behorende fysische, chemische en biologische processen en de daarbij behorende technische infrastructuur.

Waterkeringen zijn natuurlijke of kunstmatige verhogingen in het landschap om het achterliggende gebied te beschermen tegen overstroming, dijken dus.

Het waterbeheerplan geldt voor de periode 2010 tot en met 2015 en duurt daarmee zes jaar. Dat is twee jaar langer dan de vroegere waterbeheerplannen. Met deze wijziging wordt geanticipeerd op de nieuwe waterwet.

Dit beheerplan is, conform de landelijke planning voor de Kaderrichtlijn Water, eind 2008 in ontwerp vastgesteld en een jaar later definitief vastgesteld. Hierdoor kan het zijn dat bepaalde maatregelen uit dit waterbeheerplan al (deels) zijn uitgevoerd.

De belangrijkste doelen en maatregelen uit dit waterbeheerplan zijn via een intensieve afstemming met onze omgeving tot stand gekomen. Tegelijk met het opstellen van dit waterbeheerplan zijn een aantal maatregelen nagelopen op mogelijke negatieve milieueffecten (plan-MER procedure).

1.2 Relatie met andere waterplannen

Het Rijk en de Provincie Limburg hebben hun waterbeleid vastgelegd in respectievelijk het Nationaal Waterplan en het Provinciaal Waterplan 2010-2015 (als aanvulling op het Provinciaal Omgevingsplan Limburg). Het provinciale waterbeleid bevat de strategische doelen herstel sponswerking, herstel van de natte natuur, schoon water, een duurzame watervoorziening en een veilige Maas. Het beleid en de doelen uit deze waterplannen vormen een belangrijk kader voor dit waterbeheerplan en de maatregelen die wij als waterschap uitvoeren.

Tegelijk vormt dit waterbeheerplan een onderdeel van het stroomgebiedsbeheerplan dat is opgesteld voor de Nederlandse Maas. Het stroomgebiedsbeheerplan is een vereiste van de Europese Kaderrichtlijn Water (2000) en beschrijft de doelen en maatregelen die nodig zijn om de ecologische toestand van het watersysteem in het Maasstroomgebied te verbeteren.

1.3 Leeswijzer

Dit waterbeheerplan geeft u snel inzicht in de doelen en maatregelen die wij als waterschap willen realiseren. Veel achtergrondinformatie is terug te vinden in de bijlagen. Onze doelen en maatregelen zijn omschreven in de hoofdstukken drie tot en met vijf. Deze indeling is gebaseerd op de drie programma's uit de beleidsbegroting:

- waterkeringen en veiligheid (hoofdstuk drie)
- watersysteem op orde: geschikt voor grondgebruik (hoofdstuk vier)
- watersysteem op orde: herstelde watersystemen (hoofdstuk vijf)

Hoofdstuk zes gaat in op de investeringen die gemoeid zijn met de uitvoering van de programma's en vertaalt dit naar een inschatting van de ontwikkeling van de heffingen. Dit krijgt concrete doorvertaling in de jaarlijkse begrotingen.

De maatregelen die wij opvoeren voor de Kaderrichtlijn Water zijn onderdeel van dit waterbeheerplan. Voor de duidelijkheid zijn de maatregelen voor de Kaderrichtlijn Water daarom in bijlage één apart verwoord en toegelicht.

2. Missie en leidende principes

2.1 Inleiding

In dit hoofdstuk leest u hoe wij onszelf zien als waterbeheerder en welke principes voor ons leidend zijn bij het realiseren van de doelen en maatregelen uit dit waterbeheerplan. Hierbij beseffen we dat we sommige principes tegen elkaar moeten afwegen en dus niet altijd allemaal volledig gevolgd kunnen worden.

2.2 Missie¹

Als Waterschap Peel en Maasvallei zijn wij waterbeheerder van Noord- en Midden-Limburg. Wij hebben de zorg voor ons beheergebied dat zich kenmerkt door zandgronden, een landelijk gebied met enkele steden, agrarische concentratiegebieden en versnipperde, veelal waardevolle natuurgebieden. Het beheergebied wordt doorsneden door de Maas en heeft een fijnmazig stelsel van beken en vennen. Het is onze taak het watersysteem in ons gebied op orde te brengen en te houden, schade als gevolg van wateroverlast te voorkomen en zorg te dragen voor veiligheid.

Als waterschap zijn wij onderdeel van een samenleving waarin ook andere belangen dan water een rol spelen. Wij willen daarom een bijdrage leveren aan een gezonde en veilige leefomgeving, waarin het goed wonen en werken is. Onze missie is dan ook:

Waterschap Peel en Maasvallei is waterautoriteit in Noord- en Midden-Limburg. Samen met partners brengen wij via Nieuw Limburgs Peil balans in het vasthouden en afvoeren van water, saneren en richten wij beken opnieuw in, keren wij Maashoogwater en zuiveren wij afvalwater. Bij het uitoefenen van deze taken richten wij ons op economische dynamiek en een gezonde en veilige leefomgeving.

2.3 Leidende principes²

Veiligheid vooróp

Veiligheid gaat voor ons in eerste instantie over de bescherming van bewoners langs de Maas tegen hoogwater. Maar ook bij andere calamiteiten zoals wateroverlast uit beken en sloten en watervervuiling, proberen wij mens en natuur te beschermen. Wij kunnen de veiligheid echter niet voor 100% garanderen. Er blijft, ondanks alle maatregelen, altijd een kans dat het mis gaat. Daarom vinden wij het belangrijk om burgers hierover te informeren en daarmee hun zelfredzaamheid bij rampen te stimuleren.

Integraal waterbeheer

Voor het bereiken van onze waterdoelen hanteren wij een integrale benadering. De waterkwantiteit en waterkwaliteit bezien we in onderlinge samenhang evenals het grondwatersysteem, het oppervlaktewatersysteem en de afvalwaterketen.

Water als medeordenend principe

Om te komen tot meer duurzame oplossingen hanteren wij het principe 'water als medeordenend principe'. Dat betekent dat wij actie ondernemen om de beoogde gebruiksfuncties en waterbelangen via het ruimtelijk ordeningsspoor op elkaar af te stemmen. Hierdoor dragen we bij aan scheiding van functies en het creëren van robuustere gebruiksfuncties zoals landbouw en natuur.

Bij ruimtelijke ontwikkelingen moet het aspect water als ordenend principe evenwichtig meegenomen worden in de besluitvorming. Hiervoor gebruiken wij onder andere de watertoets.

¹ Bron voor deze alinea: Besturingsfilosofie en bedrijfsconcept, 3 december 2007

² Bron voor deze alinea: Beleidsbegroting 2008 'Samen dienstbaar aan Water en Samenleving', vastgesteld Algemeen Bestuur 31 oktober 2007; Besturingsfilosofie en bedrijfsconcept, 3 december 2007

Duurzaamheid

Wij kiezen bij voorkeur voor oplossingen die zoveel mogelijk in evenwicht zijn met de natuurlijke processen van het watersysteem, zo min mogelijk beheer en onderhoud vragen, zo lang mogelijk meegaan, in principe (zo nodig) omkeerbaar zijn en het milieu zo min mogelijk belasten.

Niet afwentelen

Het streven naar duurzaamheid betekent ook dat problemen in het waterbeheer niet afgewenteld worden op anderen. Het schoonhouden van regen-, grond- en oppervlaktewater heeft daarom een hoge prioriteit. En bij de aanpak van wateroverlast zorgen we dat we stroomafwaarts geen nieuwe problemen veroorzaken.

Geen verslechtering

Nieuwe ontwikkelingen mogen niet leiden tot een significante verslechtering van de huidige kwaliteit (morfologisch, hydrologisch, chemisch en als resultante ecologisch) van het watersysteem.

Omgevingsgericht werken

Wij willen samen met onze partners de waterdoelen bereiken. Wij werken samen omdat het loont. Wij zien het integraal gebiedsproces hierbij als een belangrijk instrument.

Doelmatig en effectief

Maatregelen die we uitvoeren moeten kosteneffectief zijn, waarbij de kosten breed opgevat moeten worden als 'maatschappelijke kosten'. Om doelmatig te werk te gaan hebben we heldere (kwantificeerbare) doelen nodig en moeten we inzichtelijk kunnen maken tot op welk niveau we onze doelen hebben gerealiseerd.

Regeldruk

We willen onze omgeving niet opzadelen met meer regels en beperkingen dan noodzakelijk. De regels die wel noodzakelijk zijn, handhaven we consequent.

3. Waterkeringen en veiligheid

3.1 Inleiding

Elke dag kunnen we in Noord- en Midden-Limburg genieten van de Maas. Daartegenover staat dat de Maas af en toe haar grillige en gevaarlijke kant laat zien. Sinds de overstromingen van 1993 en 1995 wordt dan ook hard gewerkt aan een veilige Maas in Limburg. Als waterschap dragen we hieraan bij door de waterkeringen te beheren en onderhouden.

In dit hoofdstuk staat op hoofdlijnen welke doelen en maatregelen wij willen realiseren om de Maas veiliger te maken en te houden. De inhoud is gebaseerd op het beheerplan waterkeringen³. In het beheerplan waterkeringen staat gedetailleerder beschreven wat ons beleid is en hoe wij de waterkeringen beheren.

Daarnaast hebben wij als waterschap de zorg voor waterkeringen en het watersysteem tijdens calamiteiten. Dit kan bijvoorbeeld een Maashoogwater zijn of vervuiling van een beek door een illegale lozing.

3.2 Huidige situatie

3.2.1 Waterkeringen

In het beheergebied van ons waterschap liggen in totaal 23 dijkkringen⁴ die door ongeveer 104 kilometer dijk worden beschermd. Een overzichtskaart van alle dijkkringen uit de wet op de waterkering vindt u in kaartbijlage I. Deze dijkkringen beschermen een gebied van in totaal 7250 hectare en zijn daarmee relatief klein ten opzichte van dijkkringen in de rest van Nederland. Karakteristiek voor ons gebied is het feit dat veel dijkkringen worden beschermd door een combinatie van aangelegde waterkeringen en hoge(re) gronden.

Beschermingsniveau waterkeringen

De huidige waterkeringen zijn in 1996 ontworpen en aangelegd. Hierbij is rekening gehouden met de toenmalige waterstanden die hoorden bij een beschermingsniveau van 1/50 per jaar⁵. In de afgelopen tien jaar zijn deze ontwerpwaterstanden gewijzigd. Gevolg is dat sommige waterkeringen nu een lager beschermingsniveau bieden (1/40 tot 1/50). Tegelijk zijn er al dijkversterkingsmaatregelen uitgevoerd bij Venlo, Gennep en Mook en Middelaar. Deze waterkeringen bieden nu een beschermingsniveau van 1/250 per jaar. In 2015 moeten alle waterkeringen langs de Zandmaas een beschermingsniveau bieden van 1/250.

Beheersituatie waterkeringen

De waterkeringen zijn in 1996 aangelegd met het idee dat ze een tijdelijke functie hadden. Ze zijn in hoog tempo en soms met de nodige concessies aangelegd. De waterkeringen hebben in 2005 echter een permanente status gekregen en moeten nu voldoen aan landelijke kwaliteitseisen. Dit heeft onze taakuitoefening sterk verzaamd. Hieruit volgen enkele belangrijke aandachtspunten voor het beheer:

- Op de waterkeringen staan relatief veel bomen en struiken. Een boom kan omwaaien en daarmee een gat in de waterkering achterlaten. Door struiken kan de grasmat niet goed dichtgroeien met grotere kans op erosie van de waterkering tijdens hoogwater.
- Bij de aanleg van de waterkeringen in 1996 zijn veel kabels en leidingen onder of in de buurt van de waterkering blijven liggen. Ze kunnen de veiligheid in gevaar brengen, bijvoorbeeld door lekkage of ontploffing.
- De waterkeringen worden relatief vaak doorsneden door wegen, buizen en beken. Deze openingen in de waterkering moeten bij een dreigend hoogwater afgesloten worden. Het grote aantal openingen en de kwaliteit van sommige afsluitmiddelen is een punt van zorg.

³ Bronnen voor dit hoofdstuk: Ontwerp Beheerplan waterkeringen 2009-2013, 27 augustus 2008; Beleidsbegroting 2008 'Samen dienstbaar aan Water en Samenleving', vastgesteld Algemeen Bestuur 31 oktober 2007

⁴ Een dijkkring is een gebied dat beschermd wordt door een dijk, waardoor het veilig is tegen overstromingen.

⁵ Een beschermingsniveau van 1/50 per jaar betekent dat er elk jaar een kans is van 2% dat de dijk wordt overstroomd door de Maas. Een beschermingsniveau van 1/250 per jaar staat gelijk aan een kans van 0,4% per jaar.

- In ons beheergebied hebben we ongeveer vijf kilometer waterkering die wordt opgebouwd bij een dreigend hoogwater. De omvang van deze zogenaamde demontabele waterkeringen is uniek in Nederland. De grote lengte in relatie tot de tijd om deze te sluiten, is als kritisch onderkend.

3.2.2 Calamiteitszorg

Voor de bestrijding van Maashoogwaters beschikken wij over een bestrijdingsplan hoogwater. Hierin staan alle noodzakelijke acties en maatregelen van het waterschap gedetailleerd beschreven. Het moment waarop bijvoorbeeld coupures worden gesloten, demontabele wanden worden opgezet en afsluiters worden gedicht, hangt af van de waterstanden van de Maas. Hoe hoger de (verwachte) waterstanden, des te meer maatregelen wij nemen.

Daarnaast beschikken wij over een bestrijdingsplan droogte. Hierin staat wanneer wij een onttrekkingsverbod instellen om de gevolgen van droogte te beperken. Daarbij is ook beschreven hoe wij omgaan met de beperkte aanvoer van Maaswater in deze situaties.

In 2007 hebben wij een traject ingezet dat onze calamiteitszorg verder professionaliseert. De calamiteitszorg richt zich daarbij niet alleen op de bestrijding van het Maashoogwater maar juist op een gestructureerde, vakbekwame aanpak voor alle risico's waarvoor het waterschap gesteld kan worden. Voorbeelden hiervan zijn waterverontreiniging, wateroverlast en het falen van technische installaties.

3.3 Ambitie

Door ons gebied stroomt de Maas die als regenwaterrivier periodiek gevaar en ernstige overlast kan veroorzaken. Als waterschap hebben wij de opgave om de bevolkingsconcentraties in Noord- en Midden-Limburg hier tegen te beschermen. We willen op realistische wijze invulling geven aan deze opgave zodat de inwoners in ons gebied zich veilig voelen en zo weinig mogelijk overlast ondervinden van een eventueel hoogwater. Nu en in de toekomst. Hiervoor beheren wij dagelijks de waterkeringen.

Daarnaast treden er calamiteiten op, bijvoorbeeld een Maashoogwater of een acute vervuiling van het watersysteem door een illegale lozing. Als waterschap leveren wij een belangrijke bijdrage bij de aanpak van deze calamiteiten door tijdig en adequaat te reageren. Het is onze ambitie te beschikken over een adequaat opgeleide en geoefende calamiteitsorganisatie die in staat is zich zelfstandig op het gewenste niveau in stand te houden.

3.4 Doelen

Eind 2015 hebben we de volgende doelen gerealiseerd:

1. De primaire waterkeringen voldoen aan de wettelijke veiligheidsnormen en de hiervoor landelijk vastgelegde toetscriteria.

Hoofddoel van ons beheer is dat de waterkeringen aan de wettelijke veiligheidseisen voldoen en passen binnen onze randvoorwaarden voor duurzame en robuuste waterkeringen die effectief en efficiënt te beheren zijn. Om dit te realiseren hanteren we een strikt en terughoudend beleid ten aanzien van alle initiatieven en ontwikkelingen die de veiligheid van de waterkeringen in het geding kunnen brengen (nee, tenzij). Uiteindelijk moeten wij namelijk deze waterkeringen tot in lengte van jaren beheren. Dit beleid is uitgebreider verwoord in het beheerplan waterkeringen.

Indien we in de toekomst te maken krijgen met hogere afvoeren van de Maas, willen wij de veiligheid op een zo duurzaam mogelijke wijze blijven garanderen. Daarom kiezen wij in eerste instantie voor ruimtelijke ingrepen in (de uiterwaarden van) de Maas zelf. Desondanks kan het nodig zijn om in de toekomst de waterkeringen te moeten versterken en verhogen. We houden hier rekening mee door de directe ruimte om de waterkering (profiel van vrije ruimte) zoveel mogelijk vrij te houden van kapitaalintensieve objecten zoals een huis.

Onze waterkeringen staan in een omgeving die steeds wijzigt door ruimtelijke ingrepen. Wij willen deze ontwikkelingen zodanig sturen dat de huidige kwaliteit van de

waterkeringen niet wordt aangetast en de ruimte voor eventuele toekomstige dijkversterkingsmaatregelen vrij blijft. Tegelijk zien wij een ruimtelijke ontwikkeling ook als potentiële kans om onwenselijke beheersituaties rondom de waterkeringen aan te pakken en meer ruimte voor de rivier te creëren.

2. Onze voorbereiding op, bestrijding van en nazorg bij calamiteiten verloopt efficiënt en doeltreffend.

Om te komen tot de vereiste kwaliteit voor de calamiteitszorg is in 2007 een vierjarig programma opgesteld. De eerste twee jaren hiervan zijn verstreken en de calamiteitsorganisatie is nu volledig ingebed in de reguliere organisatie. Door het calamiteitszorgsysteem te integreren binnen de normale taken en werkzaamheden van het waterschap ontstaat continuïteit en borging van de kwaliteit van de calamiteitszorg. Daarnaast is een goede aansluiting op en samenwerking met andere partijen in het veiligheidsveld de basis voor optimaal resultaat. In de komende planperiode gaat onze aandacht uit naar de doorontwikkeling van de calamiteitsorganisatie.

3.5 Maatregelen

3.5.1 Realiseren tweede tranche dijkversterking (sluitstukkades)

Met de afronding van de dijkversterkingsmaatregelen bij Venlo, Gennep en Mook en Middelaar is de eerste tranche dijkversterking afgerond. Voor 2016 moet de tweede tranche dijkversterking zijn afgerond. Deze maatregelen worden uitgevoerd door een speciaal hiervoor opgerichte organisatie: De Maaswerken. Wij willen nadrukkelijk betrokken zijn bij en richting geven aan de uitvoering van deze maatregelen. Hierbij kijken we niet alleen naar de wettelijk vereiste kwaliteit van de waterkeringen, maar ook of de maatregelen passen binnen onze randvoorwaarden voor duurzame en robuuste waterkeringen die effectief en efficiënt te beheren zijn.

3.5.2 Uitvoeren toets op veiligheid

Conform de Wet op de Waterkering moeten wij eens per vijf jaar de waterkeringen toetsen. Een soort uitgebreide APK-keuring voor de dijken. Bij de toetsing blijkt of de waterkeringen aan de vereiste kwaliteit voldoen en eventueel verbeterd moeten worden. De toets moet eind 2010 zijn afgerond. Hierbij richten we ons op de dijken die al door De Maaswerken zijn verbeterd tot 1/250 beschermingsniveau. De resultaten sturen we naar de provincie (toezichthouder) die op haar beurt rapporteert aan de Staatssecretaris van Verkeer en Waterstaat.

3.5.3 Ontwikkelen effectieve en efficiënte beheerorganisatie

De taakuitoefening van het waterschap is sterk verzaamd doordat de waterkeringen in de Wet op de waterkering zijn opgenomen. Gevolg is dat in de komende jaren het beheer van de waterkeringen op het vereiste niveau moet worden gebracht. Hiervoor nemen we de volgende maatregelen:

Opstellen beheervisie

In de planperiode stellen we een beheervisie op. In een beheervisie wordt na een grondige inventarisatie en beschrijving van de diverse functies die de waterkering kan hebben (veiligheid, natuur, recreatie), een onderbouwing gegeven voor de, in relatie tot de relevante functies, gewenste onderhoudsmethoden voor de waterkeringen.

Opzetten inspectie- en onderhoudsprogramma

Waterkeringen moeten intensief worden geïnspecteerd, waarbij de verkregen informatie goed moet worden geregistreerd. We nemen de waterkeringen daarom op in een uitgebalanceerd inspectie- en onderhoudsprogramma dat zich richt op de kwaliteit van de waterkeringen en waterkerende kunstwerken met alle relevante onderdelen.

Opstellen en bijhouden van het beheerregister

Het beheerregister vormt samen met de legger, de basisopslag voor alle gegevens die het waterschap omtrent de waterkering heeft. Het beheerregister is zeer omvangrijk en wordt de komende jaren gefaseerd naar prioriteiten gevuld. Aangezien een beheerregister een

dynamisch karakter heeft, zetten wij structureel tijd en menskracht in voor het bijhouden van deze gegevens.

Intensiveren van het toezicht

Het controleren van de waterkeringen is belangrijk om de kwaliteit te bewaken. Wij streven er naar om alle waterkeringen minstens iedere twee weken te controleren en daar waar de waterkeringen in bebouwde kommen en tuinen zijn gelegen, eens per week.

Waterkeringen in het bestemmingsplan

Wij vinden het belangrijk dat de ruimtelijke consequenties van een waterkering in een vroegtijdig stadium meegenomen worden bij ruimtelijke plannen. Daarom gaan wij gemeenten vragen om hun bestemmingsplan aan te passen en daarin de ligging van de waterkeringen en hun zoning op te nemen. Daarbij kan aangegeven worden dat binnen deze zones beperkingen gelden vanuit de keur van het waterschap.

3.5.4 Aanpak knelpunten waterkeringen

Sanering waterkerende kunstwerken

Door de ontstaanswijze van onze waterkeringen zijn zeer veel waterkerende kunstwerken aanwezig zoals afsluiters. Aangezien deze kunstwerken noodzakelijke functies hebben, kan niet zomaar tot sanering worden overgegaan. Maar enkele malen is gebleken dat sommige van deze kunstwerken inmiddels niet meer worden gebruikt. Vanwege het grotere en onnodige risico voor de waterkeringen is verwijderen van ongebruikte kunstwerken noodzakelijk. Wij gaan deze kunstwerken voor onze rekening verwijderen.

Aanpak gevaarlijke beplanting

Bomen op de waterkering vormen een risico voor de veiligheid, doordat ze om kunnen waaien en daarmee een gat achterlaten in de waterkering. Struiken zorgen ervoor dat het gras op de waterkering niet overal goed kan groeien. Bij hoogwater kunnen daardoor stukken uit de dijk wegspoelen. Wij willen daarom in overleg met de gemeenten en grondeigenaren maatregelen nemen om de risico's van gevaarlijke beplanting te beperken.

3.5.5 Doorontwikkeling calamiteitenorganisatie

Voor de uitwerking van de calamiteitszorg, gebruiken wij het calamiteitszorgsysteem van de Unie van Waterschappen. Dit systeem beoogt een integrale aanpak van alle onderwerpen die een relatie hebben met calamiteitszorg, zoals het inrichten van een calamiteitsorganisatie, het opstellen van bestrijdingsplannen en het opleiden en oefenen van medewerkers met een rol binnen het calamiteitszorgsysteem. Alle activiteiten in het kader van de calamiteitszorg worden opgenomen in een cyclisch systeem. Dit betekent dat er continue aandacht is voor verandering, bijstellen en verbeteren. In de planperiode gaat de aandacht uit naar:

Structureel opleiden en oefenen

Binnen het opleiden en oefenen verschuift de aandacht voor de individuele functionaris naar de samenwerking tussen de waterschapsdisciplines onderling en hun relatie naar externe partners in de incidentbestrijding.

Planvorming

In de voorbije periode is het calamiteitsplan herschreven en is begonnen met het op- en bijstellen van bestrijdingsplannen. In de planperiode wordt deze herziening afgerond.

Meerjarenplan calamiteitszorg

Medio 2011 stellen we een nieuw meerjarig plan. Op basis van het gerealiseerde niveau en met het oog op de dan geldende vereisten, bekijken we opnieuw hoe calamiteitszorg voor het waterschap verantwoord vorm krijgt.

4. Watersysteem op orde: geschikt voor grondgebruik

4.1 Inleiding

Een vitale landbouw, mooie natuurgebieden en vertier aan het water in de zomermaanden. Allemaal herkenbare maatschappelijke functies die dagelijks vragen om zorgvuldig waterbeheer: niet te weinig water (verdroging van natuur), niet teveel (wateroverlast) en niet te vies (bacteriën en blauwalgen). Als waterschap beheren wij het watersysteem zodanig dat deze omliggende maatschappelijke functies optimaal tot hun recht komen. In dit hoofdstuk leest u wat wij daarvoor doen.

4.2 Huidige situatie

Ons watersysteem bedient verschillende functies, echter op dit moment niet optimaal:

Natuur

Als gevolg van grootschalige ontwatering (afname kwelstroming) in de winterperiode en aanvoer van (voedselrijk) water in de zomer is een aantal natuurgebieden verdroogd en is de waterkwaliteit ter plaatse onvoldoende. Hierdoor kan de natuur zich hier niet optimaal ontwikkelen. Zo is berekend dat meer dan de helft van het gewenste areaal Elzenbroekbos ernstig is verdroogd.

Landbouw

In het begin van de vorige eeuw zijn veel gronden ontgonnen om ze geschikt te maken voor landbouw. Daarvoor zijn de woeste, overwegend natte, gronden voorzien van waterafvoerkanalen. In de jaren '50 en '60 zijn grootschalige ruilverkavelingen doorgevoerd om de structuur van de landbouw te optimaliseren. Een niet beoogd gevolg hiervan is echter dat de landbouw- en natuurgebieden geconfronteerd werden met verdroging. Deze zogeheten droogteschade komt voor in het gehele beheergebied. Anderzijds bevinden zich landbouwgronden in lokale laagtes en in de beekdalen die aan de natte kant zijn. Dit uit zich in verminderde gewasopbrengsten.

Een andere ontwikkeling is de intensivering van de landbouw. Eisen die de landbouw stelt aan de bodem en het watersysteem nemen verder toe. Intensievere landbouw vraagt om goed beheersbare waterhuishouding. Hiermee wordt de behoefte aan beregening groter. De toename aan de wens voor een optimale beheersing van de waterhuishouding wordt als een groeiend knelpunt in de landbouw ervaren.

De landbouwsector is in toenemende mate bewust van de voordelen van duurzaam waterbeheer. Wij ervaren een constructieve opstelling bij herinrichting van beken en de benodigde grondverwerving, het actief participeren in waterconserveringsprojecten en projecten waarbij het verminderen van de emissie van verontreinigende stoffen uit de landbouw in de agrarische bedrijfsvoering wordt ingepast. Integrale reconstructieprojecten met waterschapsdoelen worden door de landbouw aangegrepen als vertrekpunt voor het verbeteren van de landbouwstructuur.

Bebouwing

De meeste bebouwing bevindt zich hoog en droog op de dekzandruggen. Problemen met hoge grondwaterstanden bij bebouwing komen bij ons maar op kleine schaal voor. Slechts lokaal, onder andere in enkele nieuwbouwwijken van Venlo en Horst, reikt de gemiddelde grondwaterstand in de winterperiode tot minder dan één meter diep. Dit zijn vaak van oorsprong laagtes of beekdalen en aandachtsgebieden als men ter plaatse wil afkoppelen. Door hogere peilopzet in de beken wordt voorheen droge bebouwing in of nabij beekdalen geconfronteerd met natschade.

Wateroverlast treedt in ons beheergebied relatief beperkt op. Uit de huidige analyses blijkt dat de beken en sloten in ons beheergebied onder extreme omstandigheden het water goed kunnen afvoeren. Desondanks zijn er veertien knelpunten gesignaleerd waar ons watersysteem niet voldoet aan de gestelde normen voor wateroverlast (zie kaartbijlage 3).

4.3 Ambitie

Met onze watergangen zorgen we voor een afgestemde hoeveelheid water in het gebied. Niet te weinig (verdroging) en niet te veel (vernating). Het is onze ambitie om een optimaal gebiedsgericht waterpeil te realiseren en te behouden, rekening houdend met toekomstige klimaatwijzigingen. Dit willen we bereiken op een klantgerichte, meedenkende en betrouwbare wijze.

4.4 Doelen

Eind 2015 hebben we de volgende doelen gerealiseerd:

1. Er is sprake van een op Nieuw Limburgs Peil gebaseerde inrichting van ons watersysteem. De waterpeilen worden beheerd in overeenstemming met het Nieuw Limburgs Peil.

Met Nieuw Limburgs Peil is het landelijk waterbeleid (zie kader) vertaald naar de gewenste (grond)waterpeilen voor ons beheergebied in 2015. Er zijn haalbare en betaalbare maatregelen bepaald om de gewenste peilen te realiseren en de waterkwaliteit te verbeteren. De waterdoelen in N2000-gebieden worden met voorrang gerealiseerd, mede vanwege de verplichting uit de Kaderrichtlijn Water deze doelen in 2015 te hebben gerealiseerd.

Met Nieuw Limburgs Peil ontstaat een evenwichtige waterhuishouding, gezond water met meer kansen en duidelijkheid voor de natuur en de landbouw. Hierbij wordt het waterbeheer afgestemd op de functies in het gebied, waarbij geldt dat de juiste functie op de juiste plek moet liggen, rekening houdend met de mogelijkheden die het watersysteem biedt. Dit laatste kan leiden tot een advies van functiewijziging ten behoeve van het functioneren van het watersysteem.

We hebben sinds 1900 te maken met een almaar dalende grondwaterstand en met verdroging van natuur en landbouw. Daarnaast moeten we anticiperen op de effecten van een veranderend klimaat. De landelijke overheid speelt in op deze ontwikkelingen en stelde met provincies, gemeenten en waterschappen het Nationaal Bestuursakkoord Water vast. Hierin staat onder andere dat de waterschappen voor 2010 een gewenst grond- en oppervlaktewaterregime opstellen (GGOR). Dit moet in 2015 zijn gerealiseerd. Wij kiezen hierbij voor een realistische, gebiedsbrede aanpak gericht op het herstel van het watersysteem. Wij hebben GGOR omgedoopt tot Nieuw Limburgs Peil.

2. Ons watersysteem voldoet aan de provinciale normering voor regionale wateroverlast. Daarnaast kan iedere burger inzicht krijgen in het actuele beschermingsniveau van zijn/haar onroerend goed langs onze beken en sloten.

Wij vinden dat onze burgers recht hebben op een vooraf vastgesteld veiligheidsniveau ten aanzien van wateroverlast vanuit het regionale oppervlaktewatersysteem. Dit is ook gezamenlijk door de waterschappen met Rijk, provincies en gemeenten afgesproken in het Nationaal Bestuursakkoord Water (NBW). Conform dit bestuursakkoord hanteren wij als doelstelling dat ons watersysteem in 2015 voldoet aan de provinciale normering voor wateroverlast uit sloten en/of beken. Daarnaast willen we er voor zorgen dat de burger altijd inzicht kan krijgen in de actuele overstromingskans van zijn/haar onroerend goed, op basis van de nieuwste inzichten.

3. Mensen kunnen optimaal genieten van het watersysteem.

De meertjes, plassen, beken en beekdalen zijn veel meer dan water en natuur. Ze dragen ook bij aan een prettige woon- en leefomgeving. Langs beken is het goed toeven en er zijn allerlei toeristische activiteiten mogelijk. We willen daarom deze bijzondere waarde van het watersysteem voor de mens versterken. Tegelijk biedt dit mogelijkheden om het werk van het waterschap zichtbaarder te maken en het draagvlak voor ons werk te vergroten.

4.5 Maatregelen

4.5.1 Uitvoeren inrichtingsmaatregelen

Inrichtingsmaatregelen Nieuw Limburgs Peil

Met het Nieuw Limburgs Peil is een totaalpakket met haalbare en betaalbare maatregelen bepaald om de gewenste grond- en oppervlaktewaterpeilen en waterkwaliteit te realiseren (zie tabel 4.1). Veel van de maatregelen dragen bij aan waterconservering en daarmee aan de sponswerking van het gebied. De maatregelen zijn op hoofdlijnen uitgewerkt, waardoor ruimte is voor maatwerk bij de daadwerkelijke realisatie. Het is nu taak om alle maatregelen in de planperiode uit te voeren. Dit is geen zaak van ons als waterschap alleen. Het is een opgave voor alle betrokken partijen vanuit hun eigen taak en verantwoordelijkheid. Pas als iedereen zijn of haar bijdrage levert, kunnen de doelen van het Nieuw Limburgs Peil daadwerkelijk worden gerealiseerd.

Als waterschap voeren wij de benodigde inrichtingsmaatregelen uit in het regionale watersysteem die een randvoorwaarde zijn om de antiverdrogingsdoelen van de belangrijke natuurgebieden (de TOP-gebieden met prioriteit voor de Natura 2000 gebieden) te kunnen realiseren. De inrichtingsmaatregelen bestaan uit het dempen, verondiepen en/of verleggen van sloten en beken en het aanbrengen van stuwende constructies. Met het opstellen van het Nieuw Limburgs Peil zijn ook knelpunten met de waterhuishouding binnen het primair landbouwgebied geconstateerd. Hiervoor zijn gerichte oplossingsmaatregelen benoemd. Deze maatregelen voeren wij binnen de planperiode uit. Het herstel van beken is in paragraaf 5.5.1 beschreven.

MAATREGELN NIEUW LIMBURGS PEIL

	Gebiedsdekkend	Intern
Landbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Boerenstuwen • Peilgestuurde drainage 	<ul style="list-style-type: none"> • Grondverbetering/ bodemstructuurverbetering • Ophoging • Verbetering watervoorziening • Voorkomen afspoeling mest (houtwal om perceel met buffer)
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Dempden greppels en sloten • Compartimentering 	<ul style="list-style-type: none"> • Kades • Weghalen stuwen • Afgraven voedselrijke bovengrond (kwaliteit) • Verwijdering van voedselrijke bodems bij vennen • Herstel bronnen • Afkoppeling bij eigen woning
Stedelijk	<ul style="list-style-type: none"> • Afkoppeling hemelwater 	
	Lokale maatregelen	Beken
Landbouw	<ul style="list-style-type: none"> • Wateraanvoer • Verbetering watergangenstelsel • Stuwen in primaire / secundaire watergangen 	Maatregelen specifiek voor beken: <ul style="list-style-type: none"> • Natuurlijke beken en beekdalen: inrichten gericht op herstel waterhuishouding en ecologisch functioneren. Dit noemen wij beekdalherstel. • Overige watergangen inzetten op waterconservering. Waar mogelijk geen invoer van gebiedsvreemd water (wateraanvoer) en natuurlijker inrichten bijvoorbeeld in de vorm van tweefasen profielen.
Natuur	<ul style="list-style-type: none"> • Functiewijziging • Stoppen wateraanvoer • Dempden/verleggen watergangen 	
Stedelijk	<ul style="list-style-type: none"> • Waterbuffers bij overstorten • Waterbuffer in de wijk • Drainage in gebieden met hoge grondwaterstanden 	

Tabel 4.1: overzicht van alle benodigde maatregelen om het Nieuw Limburgs Peil te kunnen realiseren (waaronder de inrichtingsmaatregelen die wij als waterschap zelf nemen).

Aanpak knelpunten regionale wateroverlast

De provincie heeft voor de regionale oppervlaktewateren normen voor wateroverlast vastgesteld (provinciale waterverordening). Deze normen geven aan welke bescherming wij tegen wateroverlast gaan bieden.

Voor het vaststellen van de regionale normen heeft de provincie gebruik gemaakt van landelijke referentienormen. Deze zijn vertaald naar een normering die gericht is op het huidige en toekomstige grondgebruik voor ons beheergebied. Daarbij zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd. De belangrijkste wijziging is dat voor de ecologisch belangrijke beken (SEF) in de beekdalen geen normen worden gehanteerd. De provincie geeft in het provinciaal waterplan hiervoor als reden dat de waterbergingsfunctie en de ecologische functie in natuurlijke beekdalen behouden en hersteld moet worden. Wij hanteren binnen het provinciaal kader een verfijning van deze normen (tabel 4.2).

In POL-perspectief	Grondgebruik	Uitgangspunt voor initiële normering (overstromingskans per jaar)
P1 (EHS)	vnl. bos/natuurgebied, maar ook landbouwgebied (overwegend grasland)	Geen norm
P2 en P3 (beekdalen)	landbouw (vnl. grasland) langs SEF beken binnen 'blauwe zones' en alle bos/natuurgebieden	Geen norm
	landbouw (vnl. grasland) langs SEF beken buiten 'blauwe zones'	1 : 10
	overig landbouwgebied (overwegend grasland)	1 : 10
P4 en P5 (vitaal landbouwgebied)	landbouwgebied (overwegend akkerbouw)	1 : 25
	concentratiegebieden en projectvestigingen glastuinbouw	1 : 50
	grootschalige verblijfsrecreatiecomplexen met permanente voorzieningen (vakantiehuisjes)	1 : 50
P6, P7, P9, P10 (bebouwde kernen)	Woonbebouwing	1 : 100
	Particuliere tuinen, tuinhuisjes en ander objecten die niet bestemd zijn voor bewoning.	1:25
	Oeverzones grenzend aan watergang	Geen norm
P8	stedelijk groen	1 : 25

Tabel 4.2: normering wateroverlast

Er zijn achttien knelpunten gesignaleerd waar de watergang niet voldoet aan de normering. Negen knelpunten zijn afvoerknelpunten van waterlopen en negen knelpunten worden veroorzaakt doordat waterlopen het water uit een riooloverstort niet snel genoeg kunnen verwerken (bijlage VI en kaartbijlage 3). In de planperiode brengen we de aard en omvang van de knelpunten in beeld en voeren we waar nodig waterbergingsmaatregelen uit om de knelpunten op te lossen. Bij de uitvoering van deze projecten, wordt steeds rekening gehouden met de verwachte klimaatontwikkeling in 2050 en werken we volgens het principe vasthouden-bergen-afvoeren. Dat betekent dat we eerst water terplekke proberen langer vast te houden. Als dat niet voldoende is, proberen wij het wateroverschot tijdelijk te bergen. Als dat niet voldoet, creëren wij extra afvoercapaciteit waarbij geen afwenteling van het probleem naar benedenstroomse gebieden plaatsvindt.

Ons watersysteem biedt op veel plekken meer bescherming dan nodig volgens de norm, ook in de beekdalen. Als door ons ingrijpen de actuele bescherming vermindert (bijvoorbeeld herinrichting), compenseren wij de nadelige effecten. Dit kan bijvoorbeeld door grondruil, door het treffen van technische maatregelen of in het uiterste geval door de schade af te kopen. Voor de beekdalen maken we van de huidige situatie een faalkansenkaart voor inundatie waaraan we de nieuwe ontwikkelingen toetsen. De vastgestelde normering vormt de ondergrens die overal wordt gerealiseerd, óók als de gevolgen van de voorspelde klimaatverandering merkbaar worden.

Om het per gebied vastgelegde beschermingsniveau goed te kunnen handhaven, worden de wateroverlastnormen vertaald naar minimale afvoercapaciteiten per watergang. Deze afvoercapaciteiten leggen we vast in de legger.

Los van deze normering, geven wij de burger zoveel mogelijk inzicht in de actuele overstromingskans. Hiervoor wordt een kaart met overstromingsfrequenties gemaakt. Deze wordt regelmatig geactualiseerd, op basis van de nieuwste inzichten/technieken.

4.5.2 Beheer van de hoeveelheid water

Actief beheer van de waterpeilen

Met stuwen beïnvloeden we de waterstanden in de watergangen en daarmee ook de grondwaterstanden in de omgeving van de beek. Dit wordt actief peilbeheer genoemd. In de grotere watergangen (primair en secundair) worden de stuwen bediend door het waterschap.

Voor de bediening van deze stuwen maken wij gebruik van het stuwenboek. Hierin staan de in te stellen stuwstanden. Deze zijn gebaseerd op het (bij vaststelling) heersende grondgebruik, waarbij de stuwstand is afgestemd op een bepaalde afstand beneden het maaiveld van het 10% laagste deel van de direct te ontwateren grond.

Daarnaast is het actief peilbeheer (werkelijk stuwinstellingen door het jaar heen) mede afhankelijk van meteorologische en hydrologische omstandigheden en verwachtingen. Het waterschap stemt de stuwinstellingen hierop af.

In tabel 4.3 zijn de stuwstanden uitgesplitst naar grondgebruik. Structurele bijstelling van stuwstanden zoals opgenomen in het stuwenboek, vraagt om een waterhuishoudkundige afweging van belangen. Voor de stuwen in actief beheer van het waterschap doen wij dit, rekening houdend met de toegekende functies en bestemmingen.

Gewas	Stuwen in oppervlaktewater		Stuwen van drainage	
	hoog peil (vnl. zomer)	laag peil (vnl. winter)	hoog peil (vnl. zomer)	laag peil (vnl. winter)
Grasland	0,30 m-mv	0,80 m-mv	0,30 m-mv	0,60 m-mv
Bouwland	0,50 m-mv	0,80-1,00 m-mv	0,40-0,50 m-mv	0,70 m-mv
Tuinbouw	0,50-0,80 m-mv	0,80-1,00 m-mv	0,60 m-mv	0,70 m-mv
Diep wortelende gewassen	0,80-1,00 m-mv	1,00-1,20 m-mv	0,60-0,70 m-mv	0,70 m-mv
Bebouwing (vloer- of bouwpeil)	1,00 m-mv	1,00 m-mv	1,00 m-mv	1,00 m-mv
Natuur	Afhankelijk van natuurdoeltype	Afhankelijk van natuurdoeltype	n.v.t.	n.v.t.

Tabel 4.3: gehanteerde normen voor stuwpeilen/overloophniveaus en ontwateringsdiepte.

Peilbeheer blijft ook in de toekomst één van de meest operationele middelen om in te grijpen in het watersysteem en daarmee de omliggende functies zo goed mogelijk te faciliteren.

Ontwikkelen van een peilbesluit

Steeds meer vragen de landbouw- en natuurgeleding aan ons om een duidelijk standpunt in te nemen ten aanzien van het (kritisch) peilbeheer. Denk hierbij aan het geven van duidelijkheid omtrent de na te streven peilen, stuwinstellingen, en hier vervolgens ook naar te handelen.

Waterpeilen kunnen worden vastgelegd in een zogenaamd peilbesluit. Het peilbesluit betreft een inspanningsverplichting om de aangegeven waterstanden zoveel mogelijk te realiseren danwel na te streven. Op de totstandkoming van een peilbesluit is de Algemene wet bestuursrecht van toepassing, waarin onder meer publicatie en mogelijkheden voor inspraak en beroep zijn geregeld. Door transparante peilbesluiten te nemen worden we voorspelbaar en kunnen we daarop ook worden aangesproken.

Om deze reden gaan wij een peilbesluit ontwikkelen dat bruikbaar is op hogere zandgronden en van toepassing is op vrij afstromende beken. Hiermee wordt het voor derden mogelijk om te beoordelen of de watergangen (primair en secundair) voldoende afvoercapaciteit hebben.

Stimuleren van waterconservering

Als waterschap stimuleren we waterconserverende maatregelen in de haarvaten. Met het project 'stuwende kracht' hebben wij in de voorgaande jaren ruim duizend stuwjes geplaatst in kleinere sloten in beheer van boeren of onszelf. Met deze stuwjes krijgen agrariërs en tuinders meer mogelijkheden om regenwater langer 'vast te houden' voordat het wegstroomt. Dit komt de boer ten goede door een afnemende beregeningsbehoefte en gaat de verdroging van natuur tegen. De stuwjes moeten op de juiste manier gebruikt worden om het gewenste

waterconserverende effect te hebben. In de komende jaren gaat de aandacht dan ook uit naar het begeleiden van de bedieners van de stuwijes.

Naast het plaatsen en beheren van stuwijes streven we er naar om water langer vast te houden door buisdrainages peilgestuurd aan te leggen. Met dit systeem kan een boer de grondwaterstanden van zijn land beter afstemmen op het gebruik en wordt verdroging tegengegaan. Het doel is dat in 2018 alle drainages in ons beheergebied peilgestuurd zijn.

Om deze doelstelling te realiseren hebben we algemene regels in de keur opgenomen. Dat betekent dat elk nieuw drainagesysteem alleen mag worden aangelegd in de vorm van een peilgestuurd systeem of door middel van een samengestelde drain of stuw. We adviseren agrariërs bij het aanbrengen van de drainage en de wijze waarop ze hun nieuwe drainagesysteem het beste kunnen instellen. Die instellingen worden bepaald aan de hand van de hydrologische omstandigheden, waarbij de peilen uit tabel 4.3 als voorschrift gelden (opgenomen in de keur).

Aanvoeren van Maaswater

In ons beheergebied wordt Maaswater via kanalen aangevoerd en verdeeld. Deze wateraanvoer is primair gericht op het op peil houden van beken en sloten in ons beheergebied. Voor met name de natuurlijke en ecologisch belangrijke beken wordt echter gestreefd naar een goede waterkwaliteit en ecologie. Water afkomstig uit de Maas is te kalkrijk en bevat overige stoffen die hierin niet of niet in die mate thuis horen. Bovendien voert het Maaswater ook vissen en waterdiertjes aan die niet, of niet in die mate, in de beken thuis horen.

Als onderdeel van het Nieuw Limburgs Peil zijn daarom voorstellen opgenomen om deze wateraanvoer op plaatsen te beëindigen waarbij de landbouw toch maximaal kan blijven profiteren. De hiervoor benodigde maatregelen, vaak omleidingen of afleidingen, worden in de planperiode gerealiseerd. Indien de waterconserverende maatregelen op langere termijn hun effect hebben, is het blijven aanvoeren van Maaswater geen strikt gegeven meer.

Tijdens extreme droogte kan de hoeveelheid Maaswater die wordt aangevoerd verminderen. Op basis van het bestrijdingsplan droogte verdelen we de resterende hoeveelheid aangevoerd water over het gebied. Hiervoor is elk deelgebied met wateraanvoer geprioriteerd. Hoe lager de prioriteit van het deelgebied, hoe eerder de wateraanvoer daar naartoe wordt stopgezet.

4.5.3 Het watersysteem onderhouden

Het maaionderhoud is een belangrijke activiteit om de afvoercapaciteit van beken en sloten te waarborgen. Daarnaast kan door extensiever onderhoud het water langer vastgehouden worden en krijgt de natuur in en om de beek meer ontwikkelingskansen.

Het onderhoud is op hoofdlijnen vastgelegd in het strategisch onderhoudsplan. Voor herinrichtingsprojecten stellen we aparte onderhoudsplannen op. Onderhoud voeren we uit conform de Gedragscode voor de Flora- en Faunawet. In de planperiode gaat de aandacht vooral uit naar de wijze waarop het onderhoud kan bijdragen aan het realiseren van de doelen uit het Nieuw Limburgs Peil.

4.5.4 Muskus- en beverratten bestrijden

De bestrijding van muskus- en beverratten voeren wij samen met Waterschap Roer en Overmaas uit krachtens delegatie van de provincie Limburg. In de nieuwe Waterwet wordt de taak opgedragen aan het waterschap. Dit betekent dat wij volledig verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van deze taak. Het is echter nog niet helder welke financiële consequenties deze ontwikkeling heeft.

De populatie muskus- en beverratten hebben we de afgelopen jaren goed onder controle gekregen. Bij de aanwezige restpopulatie is significante schade aan kades en watergangen afwezig. Om nadelige effecten van de bestrijding voor beschermde dieren en planten te minimaliseren is in 2008 een gedragscode voor de bestrijding ingevoerd. Hierin staat hoe de

medewerkers in allerlei situaties moeten handelen. Het aantal ongewenste bijvangsten, dat al laag was, kan hierdoor verder beperkt worden.

De bestrijding van muskus- en beverratten is bij het schrijven van dit waterbeheerplan onderwerp van een maatschappelijke discussie. De uitkomst van deze discussie zal in de planperiode zijn beslag krijgen. Of en hoeverre dit gevolgen heeft voor de huidige wijze van rattenbestrijding is momenteel nog niet te voorspellen.

4.5.5 Inbreng leveren bij plannen van derden

Als waterschap willen we betrokken zijn bij plannen van derden die invloed hebben op het watersysteem en waterkeringen. Deze plannen variëren van gemeentelijke waterplannen en rioleringsplannen tot aan structuurvisies en concrete inrichtingsplannen. Bij deze plannen willen wij vroegtijdig inbreng leveren zodat ze aansluiten op het beleid en de visie van ons waterschap. We geven een meerwaarde aan de planvorming doordat met inbreng van onze kennis een betere afstemming wordt verkregen van de ruimtelijke ordening en planuitwerking op het watersysteem. Om dit te realiseren maken wij onder andere gebruik van het watertoetsproces. Daarnaast stimuleren wij het opstellen van gemeentelijke waterplannen door hiervoor middelen en expertise beschikbaar te stellen.

4.5.6 Verlenen en handhaven van vergunningen

Als waterschap hebben we de mogelijkheid om activiteiten van derden te reguleren door middel van vergunningverlening en handhaving. De vergunningverlening gebeurt op basis van beleidsregels die voortvloeien uit de keur. In de keur staan alle verboden en geboden vermeld die wij nodig vinden om de belangen van het watersysteem en de waterkeringen te waarborgen.

Wij verlenen en handhaven ook de vergunningen voor het reguleren van de hoeveelheid water (Wet op de Waterhuishouding) en de waterkwaliteit (Wet Verontreiniging Oppervlaktewateren). Verder toetsen wij bedrijven die vallen onder de Europese IPPC-richtlijn (Integrated Pollution Prevention and Control) op het milieucompartiment water. Dit betreft vanuit milieurelevantie in het algemeen de zwaardere bedrijven.

Wij handhaven en verlenen ook vergunningen van grondwatertaken. De taakstelling is geregeld in het delegatie- en mandaatbesluit grondwatertaken. Door vergunningverlening wegen wij de belangen af van de te onttrekken hoeveelheden en de invloed hiervan op andere functies. Wij geven uitvoering aan de provinciale kaders. De Provincie heeft gebieden aangewezen waar alleen onttrekkingen mogen gebeuren ten behoeve van hoogwaardige functies, zoals de drinkwaterwinning.

Integrale vergunningverlening

Bij vergunningverlening staan er met de inwerkingtreding van de Waterwet grote wijzigingen te gebeuren. Voorzien wordt onder andere in één integrale watervergunning en in het verlengde daarvan integrale handhaving. Met deze watervergunning worden dan alle watergerelateerde aspecten in onderlinge samenhang afgewogen. De samenwerkingsrelatie met de andere waterbeheerders (provincie en Rijkswaterstaat) moet nog nader worden bepaald.

Op het terrein van indirecte lozingen (lozing op riolering) tekent zich een verschuiving van verantwoordelijkheid af. Met de komst van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) worden gemeenten en provincie mogelijk eindverantwoordelijk voor alle indirecte lozingen. De wijze waarop de samenwerking met het bevoegd gezag Wabo gestalte krijgt moet nog nader worden bepaald.

In samenhang met de komst van de Waterwet en de Wabo is ook een herziening van de keur van ons waterschap aan de orde. Als uitgangspunt hanteren wij hierbij deregulering, inclusief verschuiving van vergunningplicht naar algemene regels. Voor alle wijzigingen op het terrein van regelgeving geldt dat wij de wijzigingen nadrukkelijk communiceren met de doelgroepen en betrokken overheden.

Als doelstelling op het terrein van vergunningen zetten wij in op een adequaat en actueel vergunningen en meldingenbestand.

Handhaving

Als doelstelling op het terrein van handhaving zetten wij in op programmatisch en cyclisch handhaven. Daarbij treden wij niet op als een opleggende maar als een stimulerende en overtuigende overheid. Tevens participeren wij actief in het kader van vernieuwing van toezicht, waarbij handhavende organisaties door bundeling van krachten en afstemming, de administratieve lasten voor burgers en bedrijven verminderen.

4.5.7 Stimuleren recreatie⁶

Wij zien in recreatief medegebruik een kans om jong en oud kennis te laten maken met de werkzaamheden van het waterschap, het watersysteem en de waterkeringen. We willen recreatie de ruimte bieden zodat meer mensen kunnen genieten van het regionale watersysteem en de waterkeringen. Dit moet echter wel op een veilige manier kunnen, niet ten koste gaan van onze waterschapstaak en geen overlast opleveren voor omwonenden en aanliggende functies (ja, mits).

Bij nieuwe inrichtingsprojecten wordt recreatief medegebruik vanaf het begin meegenomen in de belangenafweging. Ook als wij door derden worden benaderd, werken we actief mee om medegebruik mogelijk te maken. In de planperiode worden deze uitgangspunten verder uitgewerkt.

Kwaliteit zwemwateren waarborgen

Samen met Rijkswaterstaat zijn wij als waterschap verantwoordelijk voor de waterkwaliteit van de in Noord- en Midden-Limburg gelegen zwemgelegenheden. Wij dienen er op toe te zien dat bezoekers van deze zwemgelegenheden (zie kaartbijlage 1) aangenaam en veilig kunnen zwemmen. Voor ons betekent dit onder andere het uitvoeren van kwaliteitscontroles en inspecties, het informeren van badgasten en het zonodig sluiten van onveilige en/of onhygiënische zwemlocaties.

Om te voldoen aan de Europese Zwemwaterrichtlijn (2006/7/EG) moet voor elke zwemgelegenheid in ons beheergebied een zwemwaterprofiel worden opgesteld. Deze profielen beschrijven de waterkwaliteit en eventueel aanwezige risico's voor badgasten.

In de richtlijn zijn ook inhoudelijke voorschriften opgenomen die betrekking hebben op het aanwijzen en afvoeren van zwemwaterlocaties. Aan de hand van deze richtlijn en de Nederlandse implementatie daarvan gaan wij kritisch om met de toekenning van de functie zwemwater en het aanwijzen van nieuwe zwemgelegenheden. Alleen als uit het zwemwaterprofiel blijkt dat de zwemwaternormen structureel kunnen worden gehaald, staan wij toekenning van de zwemwaterfunctie en aanwijzing als zwemwaterlocatie toe.

Alle aangewezen zwemwaterlocaties moeten in 2015 minimaal de 'aanvaardbare' waterkwaliteit hebben, dat wil zeggen moeten voldoen uit de Europese Zwemwaterrichtlijn uit 2006. Wij informeren het publiek actief over de kwaliteit van de zwemwaterlocaties en eventuele problemen die zich kunnen voordoen.

⁶ Bron voor deze alinea: Pamflet recreatie, 30 jan 2008

5. Watersysteem op orde: herstelde watersystemen

5.1 Inleiding

In het vorige hoofdstuk staat hoe wij er voor zorgen dat het watersysteem de functies in het gebied zo goed mogelijk bedient. Deze functies zijn echter niet in alle situaties leidend voor ons beheer. Wij onderkennen namelijk óók dat het watersysteem een intrinsieke waarde bezit dat op herstel en bescherming mag rekenen van de waterbeheerder. Met het herstel willen wij ecologisch gezonde beken creëren en behouden. Beken die ook tegen een stootje kunnen. In dit hoofdstuk komt aan de orde wat wij daarvoor doen.

5.2 Huidige situatie

Ecologische toestand

De ecologische toestand van onze beken en sloten is nog niet in orde (gerelateerd aan de doelen van de Kaderrichtlijn Water). Op dit moment kan alleen van de Niers, de Swalm en de Peelkanalen worden gezegd dat deze er ecologisch relatief goed voor staan. In veel beken heeft vis en macrofauna (ongewervelde waterdierpjes) nog geen goede samenstelling. Kenmerkende soorten ontbreken of komen niet in voldoende mate voor. Waterplanten doen het daarentegen relatief goed; er zijn acht beken waar aan de normen van de Kaderrichtlijn Water wordt voldaan (zie bijlage I)

Vennen horen voedselarm te zijn, maar de meeste vennen in ons beheergebied zijn te voedselrijk. Dit is terug te zien in een matige of slechte kwaliteit van waterplanten en macrofauna. De karakteristieke soorten die bij voedselarme vennen horen, ontbreken of zijn schaars.

De matige ecologische situatie is vooral het gevolg van een slechte inrichting van beken (normalisatie, kanalisatie) en de beperkte waterkwaliteit voor zowel beken als voor stagnante wateren (vooral vennen). Het herinrichten van de ecologisch belangrijke beken lijkt een duidelijk positief effect op de ecologie te hebben, evenals de extensivering van het onderhoud.

Waterkwaliteit

De laatste decennia is de waterkwaliteit in onze wateren verbeterd. Op dit moment hebben de beken en sloten echter nog niet de waterkwaliteit die nodig is om de ecologische doelen te halen. In ons beheergebied zijn drie groepen stoffen die op veel meetpunten de geldende normen overschrijden:

- Nutriënten (stikstof, fosfaat en sulfaat)
- Zware metalen (koper, nikkel en zink)
- Bestrijdingsmiddelen

Er zijn drie belangrijke bronnen voor de nutriënten: De huidige landbouw, nalevering uit de bodem (historische of natuurlijke belasting) en water dat over de landsgrenzen heen ons gebied binnenkomt. We verwachten nog tientallen jaren last te hebben van nalevering uit de bodem en het grondwater. Daarnaast kunnen verhoogde sulfaatconcentraties in gebiedsvreemd water leiden tot het vrijmaken van fosfaat in natuurgebieden (interne eutrofiëring).

De zware metalen koper, zink en nikkel, zijn in ons beheergebied met name afkomstig uit de bodem. Deels is dit natuurlijke achtergrond en deels speelt de historische belasting een rol. Zeer hoge nitraatconcentraties in het grondwater zorgen er namelijk voor dat zware metalen die normaal 'vast' zitten in de bodem worden vrijgemaakt en in het oppervlaktewater terecht komen. Een lokaal probleem is afkomstig van de zinkindustrie in de Kempen. Dit gebied is in de vorige eeuw zwaar vervuild met onder andere zink en cadmium. Beide stoffen verspreiden zich nu (langzaam) via het grondwater.

Uit een breed onderzoek naar bestrijdingsmiddelen in 2007 bleek dat er ruim 20 bestrijdingsmiddelen boven de norm in ons oppervlaktewater vóórkomen.

5.3 Ambitie

Voorheen stond het bieden van randvoorwaarden voor bebouwing en landbouw centraal in het waterbeheer. Wij onderkennen namelijk óók dat het watersysteem een intrinsieke waarde bezit dat op herstel en bescherming mag rekenen van de waterbeheerder. Het is dan ook onze ambitie om een gezond en veerkrachtig watersysteem te realiseren en te behouden in al zijn facetten (waterkwaliteit, -kwantiteit, morfologie, ecologie) als bijdrage aan een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving.

5.4 Doelen

Onze beken en sloten zijn waar mogelijk in 2015, maar uiterlijk in 2027, schoon en ecologisch gezond. Hiermee voldoen we aan de eisen van de Kaderrichtlijn Water.

De Europese Kaderrichtlijn Water stelt belangrijke ecologische doelen voor het waterbeheer in Europa. De oppervlaktewateren moet in 2015 schoon en gezond zijn. Voor het grondwater gelden aparte normen voor chemische stoffen. Ook moet de grondwatervoorraad stabiel zijn en mogen natuurgebieden niet verdrogen door een te lage grondwaterstand. De Kaderrichtlijn biedt de mogelijkheid om, onder voorwaarden doelen te faseren tot en met 2027. Hiervan maken wij gebruik. Voor de onderbouwing, zie bijlage I die specifiek ingaat op de Kaderrichtlijn Water.

De ecologische doelen zijn in het Provinciaal Waterplan 2010-2015 opgenomen. Voor oorspronkelijke waterlopen die nog grotendeels ongeschonden zijn, gelden strengere doelen dan voor waterlopen die sterk zijn veranderd (gekanaliseerd) of door mensenhanden zijn aangelegd. Wat betreft de waterkwaliteit gelden Europese en landelijke normen.

5.5 Maatregelen

5.5.1 Beken herstellen⁷

Alle ecologisch belangrijke beken hebben in Limburg de specifiek ecologische functie gekregen (SEF). Voor deze beken streven we naar een zo natuurlijk mogelijke inrichting, als onderdeel van het ecologisch herstel. Op dit moment zijn veel beken nog in een onnatuurlijke toestand doordat deze in het verleden zijn vergraven en gekanaliseerd. Een groot aantal van deze beken hebben we in de afgelopen jaren al natuurlijker ingericht. In de komende jaren gaan we daar onverminderd mee door en herstellen we in totaal 73 kilometer beek (kaartbijlage 3).

Bij beekherstel zijn de streefpeilen zoals die zijn vastgesteld met het Nieuw Limburgs Peil richtinggevend. Herstel van optrekbaarheid voor vis is een vast onderdeel van ecologische herinrichting van beken en waar nodig saneren we de waterbodem. Bij het herstel van beken wordt, samen met Rijkswaterstaat, ook de beekmonding in de Maas verbeterd. Uiteindelijk moet na herinrichting de morfologie van de beek geen belemmering vormen voor het bereiken van de ecologische doelen van de Kaderrichtlijn Water.

Naast de beek zelf zijn ook de beekdalen een wezenlijk onderdeel van het herstel van het watersysteem. De beekdalen zijn de laag gelegen gebieden langs een beek. Hierdoor hebben herstelmaatregelen een groot uitstralend effect op de grondwaterstanden in de omgeving. Daarom willen wij bij beekherstel in de beekdalen water de ruimte geven en de functies daarop laten aanpassen. De delen van de beekdalen die niet nodig zijn voor het watersysteemherstel kunnen dan specifiek voor gebruiksfuncties worden ingericht. Dit geven we in de planperiode vorm. Beekdalherstel is alleen uitvoerbaar met andere partners in de vorm van een integraal project. Het uitvoeren van meer sectoraal ingestoken beekherstelprojecten vindt alleen plaats als dat noodzakelijk is, zoals met mislopen subsidiestromen of het niet kunnen nakomen van verplichtingen.

Ervaring leert dat grondverwerving steeds meer de kritische factor wordt bij de realisatie van projecten. Wij hebben dan ook besloten actief strategisch gronden te gaan verwerven. Wij

⁷ Bron voor deze alinea: beleidsnotitie beekherstel, vastgesteld Algemeen Bestuur 20 juni 2007

verwachten door een betere grondpositie, waarin we bij knelpunten in grondverwerving rUILgronden kunnen aanbieden, sneller tot uitvoering van projecten kunnen komen.

5.5.2 Stimuleren van het herstel van vennen⁸

Vennen zijn als oppervlaktewater deel van het watersysteem en behoren dus tot ons taakveld. Vanwege het maatschappelijk belang en de bijzondere waarde van dit type watersystemen, zien wij het herstellen van vennen als een van onze kerntaken. Maar omdat het veelal lokale watersystemen betreft en het eigendom en het onderhoud bij derden ligt (veelal natuurbeheerders), is onze verantwoordelijkheid anders in vergelijking met andere waterhuishoudkundige infrastructuur. Een actieve beheerrol ligt dan niet voor de hand. Daarnaast ligt, vanuit onze taak om watersystemen te herstellen, het accent op verdrogingsbestrijding en waterconservering. Het inrichten en beheren van natuurterreinen zelf, inclusief de daarin gelegen vennen, vinden wij een taak van de terreinbeheerder.

Om deze redenen gaan wij in de planperiode als waterschap zelf geen vennen herstellen. Wij zijn wel bereid een financiële bijdrage te leveren aan venherstel projecten. Deze moeten dan in de zogenaamde TOP-gebieden liggen. Daarnaast monitoren wij de kwaliteit van de vennen en willen wij onze kennis inbrengen bij projecten.

5.5.3 Vervuiling uit de riolering en rioolwaterzuivering verminderen⁹

Met de aanleg van riolering en de zuivering van het afvalwater van huishoudens en industrie hebben we (gemeenten en waterschappen) in de afgelopen decennia een belangrijke bijdrage geleverd aan een schoner en gezonder watersysteem. Om de vereiste toekomstige waterkwaliteitsdoelen (o.a. Kaderrichtlijn Water) te halen, moeten we echter nog een stap zetten en de negatieve invloed van de vervuiling uit riolering en zuiveringsinstallaties verder terugdringen.

Samenwerken in de afvalwaterketen

Wij zien bovenstaande opgave als een gezamenlijke opgave tussen gemeenten en waterschap. De gemeente als beheerder van de riolering en de waterschappen als beheerder van de zuiveringsinstallaties. Door samenwerking willen we de ontwikkeling van een doelmatige afvalwaterketen stimuleren. Samenwerking in de waterketen heeft aantoonbaar voordelen op het gebied van kwaliteit (milieu, arbo, gegevensbeheer), kosten (voorop staat: laagst maatschappelijke kosten) en continuïteit. We verwachten dat het aantal samenwerkingsverbanden tussen gemeente en waterschap de komende jaren sterk zal toenemen.

In de afgelopen beheerperiode hebben we samen met de gemeenten intensief gekeken naar de optimalisatie van de riolering en afvalwaterzuivering (OAS studies) om te voldoen aan (toekomstige) wet- en regelgeving. Hierdoor is inzichtelijk welke maatregelen nodig zijn om de gewenste ecologische doelen voor het watersysteem te realiseren. Op basis van de resultaten van de OAS willen we met elke individuele gemeente afspraken maken bijvoorbeeld door het sluiten van afvalwaterakkoorden. Hierin worden afspraken gemaakt over de realisatietermijn van de benodigde maatregelen. Daarnaast zien wij het zoeken naar optimalisatie mogelijkheden in de waterketen als een continu proces in de samenwerking met gemeenten.

Overigens is samenwerking in de waterketen geen vrijblijvendheid. In juli 2007 is het Bestuursakkoord Waterketen 2007 ondertekend door het Ministerie van VROM en diverse koepelorganisaties waaronder de Unie van Waterschappen. Komende jaren monitoort het Rijk in hoeverre partijen in de waterketen zich inzetten om doelmatigheid en transparantie in de waterketen te verbeteren.

Verbeteren van de rioolwaterzuiveringen

Op dit moment is het zuiveringsrendement van de Limburgse rioolwaterzuiveringen gemiddeld iets meer dan 75% voor stikstof en fosfaat. Dit is conform de Europese Richtlijn

⁸ Bron voor deze alinea: Beleidsnotitie beekherstel, vastgesteld Algemeen Bestuur 20 juni 2007

⁹ Bron voor deze alinea: Beleidsnotitie 'Waterbeheer in de bebouwde omgeving' vastgesteld Algemeen Bestuur 29 maart 2006; beleidsnotitie 'Beleidsuitgangspunten voor OAS-studies', vastgesteld Dagelijks Bestuur 31-10-2007

Stedelijk Afvalwater. Voor de lange(re) termijn dient de kwaliteit van het gezuiverde rioolwater echter op de draagkracht van het ontvangende oppervlaktewater te worden afgestemd. Middels het Waterschapsbedrijf Limburg hebben wij samen met Waterschap Roer en Overmaas een lange termijn strategie uitgestippeld om hieraan te voldoen. De hiervoor benodigde maatregelen bestaan uit het verplaatsen, optimaliseren en/of uitbreiden van de bestaande rioolwaterzuiveringen. Met de voorgestelde aanpak wordt aangesloten bij de eisen die wij stellen aan gemeentelijke riooloverstorten (zie hierna). De voorgestelde keuze betekent dat de '75 % -gebiedsnorm' (richtlijn stedelijk afvalwater) wordt losgelaten en wordt gekozen voor individuele normen per rioolwaterzuivering.

Het verwijderingsrendement van deze rioolwaterzuiveringen gezamenlijk moet op termijn stijgen tot 85%- 90% voor stikstof en fosfor. Met de voorgestelde maatregelen nemen wij onze verantwoordelijkheid als waterbeheerder door ook voor lozingen op 'niet kwetsbare wateren' een verdergaande emissiereductie te realiseren, hetgeen resulteert in een lagere nutriëntenbelasting op kwetsbare watersystemen.

In de planperiode gaan wij de rioolwaterzuivering bij Venray verbeteren omdat deze loost op een kwetsbaar water. In de jaren daarna volgen de andere rioolwaterzuiveringen. Daarnaast bekijken wij de mogelijkheden om de rioolwaterzuiveringen bij Meijel en Panheel te verplaatsen.

Optimaliseren van het beheer van de rioolwaterzuiveringen

Het regenwater en afvalwater wordt opgevangen in de riolering van de gemeente en getransporteerd naar de zuiveringen van de waterschappen. De waterschappen hebben de verplichting om een vastgestelde hoeveelheid afvalwater af te nemen. Momenteel voldoet het waterschapsbedrijf voor ruim 95% aan deze afnameverplichting. Er wordt naar gestreefd in 2014 voor 100% te voldoen aan de afnameverplichting.

Bij het zuiveringsproces is rioolslib een restproduct. Dit slib wordt ontwaterd en vervolgens gedroogd in (Limburg breed) een drietal grote drooginstallaties voor slib. Het gedroogde slib (in de vorm van korrels) wordt afgezet in de cementindustrie bij de ENCI Maastricht. Dit is tot op heden een kosten- en milieutechnische goede oplossing gebleken. Echter, de verwachting is dat de activiteiten van de ENCI Maastricht op termijn zullen stoppen. Bovendien kost het drogen van het slib veel (fossiele) energie. Om die redenen worden diverse varianten voor de toekomstige afzet van het ontwaterd en gedroogd slib bekeken met een tijdhorizon van circa 15 jaar. Daarbij zoeken we ook nadrukkelijk samenwerking met andere waterschappen en het bedrijfsleven.

Het gehele zuiveringsproces (transport en zuiveren van afvalwater en slibverwerking) is een proces dat bijzonder veel energie vraagt. Wij willen ons sterk inzetten voor duurzame energie. Reeds sinds 2006 wordt alleen nog groene energie (elektriciteit) ingekocht. Echter voor het droogproces van de slibdrogers wordt veel aardgas gebruikt. Zowel door middel van (her)overwegingen met betrekking tot de slibafzet als door middel van nader onderzoek naar alternatieve energiebronnen (denk aan biomassacentrale, co-vergisting van mest en slib, inkoop en inzet van zonne-energie) wordt duurzame energie speerpunt van het beleid.

Aanpak van de riooloverstorten op (zeer) kwetsbare wateren

Bij hevige regenbuien kan de riolering soms niet al het water vervoeren naar de rioolwaterzuivering. In deze situaties stroomt ongezuiverd afvalwater en regenwater via riooloverstorten direct in het oppervlaktewater. Dit is slecht voor de waterkwaliteit en de ecologie en veroorzaakt overlast in de omgeving.

Daarom blijft het huidige beleid om zo spoedig mogelijk de basisinspanning (per overstort) te realiseren onverkort gehandhaafd. Dit beleid wordt aangevuld met het principe dat de vuiluitwerp tussen overstorten binnen een beek uitgewisseld mag worden om kwetsbare delen te ontlasten. Hoewel de basisinspanning leidt tot een aanzienlijke verbetering van de waterkwaliteit, worden de chemische en ecologische doelen hiermee niet gehaald. Het is dan ook onze ambitie dat er op de lange termijn nagenoeg geen overstorten vanuit het riool op het oppervlaktewater meer plaatsvinden, door het regenwater maximaal af te koppelen van het riool. Dit is op korte en middellange termijn (2015-2027) echter niet haalbaar.

Daarom is voor de korte en middellange termijn (2015-2027) een 'tussendoel' opgesteld dat is afgestemd op de kwetsbaarheid van het watersysteem voor overstorten. Dit doel is dat voor kwetsbare wateren de riooloverstort maar eens per twee jaar overstort en voor zeer kwetsbare wateren eens per vijf jaar. Deze maximale overstortfrequentie is gebaseerd op de tijd die de kleine waterdierpjes (macrofauna) nodig hebben om te herstellen na een overstortgebeurtenis. Voor het realiseren hiervan hebben duurzame maatregelen zoals afkoppelen nadrukkelijk onze voorkeur. Afkoppelen is echter ook een dure maatregel en kost veel tijd (aansluiten bij wijkrenovatie en wegonderhoud). Om op korte termijn toch de ecologische doelen te realiseren, kunnen alternatieve maatregelen als tijdelijke groene bergingen een mogelijkheid zijn.

De gemeente is beheerder van de riolering en daarmee de verantwoordelijke partij voor het nemen van maatregelen. Onze aanpak richt zich dan ook op het samenwerken met en het stimuleren van gemeenten om deze maatregelen uit te voeren. Zo willen we reeds in de voorbereidingsfase nauw betrokken zijn bij het opstellen of actualiseren van de gemeentelijke rioleringsplannen en vragen we gemeenten om bovenstaande watersysteembenadering als vertrekpunt te nemen in hun plannen en voor hun maatregelen ten behoeve van de Kaderrichtlijn Water. Om gemeenten te stimuleren tot (versnelde) aanpak van de meest urgente knelpunten over te gaan, willen wij hiervoor een financiële bijdrage verlenen. Deze geldt alleen voor maatregelen die een overstortfrequentie van minimaal T=2 (zodanig T=5) realiseren. De regeling duurt tot eind 2015 en de maatregelen dienen voor eind 2015 te zijn gerealiseerd.

Het is mogelijk dat, nadat afspraken zijn gemaakt over de maatregelen om aan de basisinspanning te voldoen, uit nieuwe gegevens duidelijk wordt dat deze maatregelen onvoldoende blijken te zijn. In dat geval bepalen we de maatregelen voor de basisinspanning opnieuw op basis van deze nieuwe gegevens. De gemeente blijft ook voor de realisatie van deze maatregelen de eerstverantwoordelijke partij. Echter de realisatie (termijn) van deze extra inspanning wordt in overleg bepaald in een integrale afweging samen met overige maatregelen die bijvoorbeeld voortkomen uit verdergaande rioleringsmaatregelen bij lozingen op kwetsbare wateren.

5.5.4 Aanpak diffuse bronnen¹⁰

Diffuse bronnen zijn in belangrijke mate verantwoordelijk voor de nog resterende belasting van de waterkwaliteit. Deze bronnen zijn niet naar een bepaalde plek te herleiden, zoals de lozing van een industrie, maar liggen verspreid over het hele gebied. Belangrijke diffuse bronnen in Nederland zijn de landbouw, scheepvaart, huishoudens en het verkeer. Een voortvarende aanpak van deze bronnen is onder meer nodig om de doelen van de Kaderrichtlijn Water (KRW) te halen.

Wij verwachten in eerste instantie dat het Rijk de uitvoering en facilitering van (grond-) waterkwaliteitsmaatregelen op het gebied van diffuse bronnen voor haar rekening neemt. Daarvoor dient landelijke wet- en regelgeving te worden ontwikkeld of te worden aangepast. Het opstellen van het vierde nitraatactieprogramma is hierin een eerste mijlpaal.

Het Rijk heeft in 2007 een voorzet gegeven met het opstellen van het 'Uitvoeringsprogramma diffuse bronnen waterverontreiniging'. Hierin staat dat het Rijk in belangrijke mate de verantwoordelijkheid voor het diffuse bronnenbeleid draagt waarbij de regio een aanvullende rol heeft gekregen bij het oplossen van specifieke lokale en/of regionale problemen die niet met de landelijke aanpak kunnen worden opgelost.

Regionale problemen die in ons beheergebied spelen zijn onder andere de fosfaat-verzadiging op de landbouwgronden en de normoverschrijdingen van gewasbeschermingsmiddelen in bijvoorbeeld glastuinbouwgebieden. Om beter inzicht te krijgen in de oorzaken van de regionale problemen voeren we een bronnenanalyse en brengen we stofstromen in ons beheergebied in beeld. Op basis daarvan benoemen wij speerpunten waar we ons als

¹⁰ Bron voor deze alinea: Visienotitie 'Waterkwaliteit krijgt de sporen', vastgesteld DB 6 juni 2007

waterschap op willen richten om de, in het Uitvoeringsprogramma genoemde, specifieke lokale en regionale problemen op te pakken.

Gelijktijdig dringen we er bij het Rijk op aan om een afdoende maatregelenprogramma op te stellen. Wij sturen er op aan dat er een gebiedsspecifiek beleid wordt opgesteld, met name met betrekking tot (het gebruik van) meststoffen. Ondanks voorgenomen regionale inspanningen zien wij zonder aanpassing van het generiek beleid geen mogelijkheden om als waterschap regionale maatregelen op een voldoende schaalgrootte en met voldoende draagvlak, instrumenten en financiering te initiëren om onze eigen doelen en die van de KRW tijdig te bereiken.

5.5.5 Aanpak vervuilde waterbodems

Als waterschap komen we onder andere bij herinrichtingsprojecten en onderhoud in aanraking met waterbodems die mogelijk vervuild zijn. In de periode tot 2009 hebben we de vervuilde waterbodems van de Tungelroyse beek gesaneerd. Daarmee is de waterbodempromblematiek in ons beheergebied relatief beperkt geworden.

In 2008 is het Besluit Bodem Kwaliteit (Bbk) van kracht geworden. Het besluit regelt hoe en waar grond en baggerspecie met een bepaalde kwaliteit mag worden toegepast. Werkzaamheden die onder het Besluit vallen, mogen alleen worden uitgevoerd door erkende personen en bedrijven waarmee de betrouwbaarheid van gegevens en werkzaamheden wordt gewaarborgd. We implementeren deze wetgeving in onze werkwijze.

Onder de nieuwe waterwet (2009) verschuift de verantwoordelijkheid voor waterbodems van provincie naar waterbeheerder (als bevoegd gezag), waarmee het waterschap meer invloed krijgt over de te nemen maatregelen.

Wij zijn voorstander van gemeentelijke bodembeheerplannen. Hierdoor nemen de mogelijkheden voor het waterschap om haar gronden die vrijkomen bij projecten met name in gebieden met (verhoogde) achtergrondgehalten toe. Daarnaast stimuleren we gemeenten om een baggerplan op te stellen en hun baggerproblematiek op te pakken door een geldelijke bijdrage te leveren voor het verwijderen van ernstig verontreinigde bagger.

6. Financiering

6.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt beschreven welke investeringen wij plegen om de beoogde maatregelen uit te voeren en hoe de lastenontwikkeling voor de planperiode er uit ziet.

Met de vaststelling van de begroting wordt concreet besloten over de investeringen en de lastenontwikkeling van het daaropvolgende jaar. Daarbij wordt rekening gehouden met actuele ontwikkelingen waarin dit waterbeheerplan niet heeft voorzien. Daarmee zijn de voorspelde financiële ontwikkelingen in dit hoofdstuk enkel prognoses en niet richtinggevend.

6.2 Benodigde investeringen

De beschreven maatregelen zijn in tabel 6.1 omgezet naar een investeringsprogramma voor de periode 2010 tot en met 2015. Het jaarlijks benodigde en gereserveerde investeringsbedrag komt op €5.000.000,- voor de maatregelen aan het watersysteem, exclusief de investeringen voor de rioolwaterzuiveringen. Voor het zuiveren van het rioolwater wordt gemiddeld jaarlijks €12.200.000,- geïnvesteerd.

We gaan uit van een subsidiebijdrage voor beekherstel van 30% (exclusief de kosten voor de uren van de projectleider).

Kilometers beekherstel die in de planperiode worden gerealiseerd, kennen investeringen die deels voor de planperiode zijn gedaan. Hiermee is rekening gehouden.

MEERJARENRAMING INVESTERINGEN 2010-2015		
Programma's	Investeringen (€)	
	Bruto	Netto
1. Waterkeringen en veiligheid		
Investeringen waterkeringen		1.000.000,-
2. Watersysteem op orde: geschikt voor grondgebruik		
Maatregelen Nieuw Limburgs Peil		5.500.000,-
Inrichtingsmaatregelen wateroverlast		2.500.000,-
3. Watersysteem op orde: herstelde watersystemen		
Herstel beken (inclusief vismigratie en beekmondingen)	29.000.000,-	22.000.000,-
Bijdrage venherstel		1.000.000,-
Zuiveren (o.a. aanpak RWZI Venray)		73.000.000,-
TOTAAL Waterschap Peel en Maasvallei		105.000.000,-

Tabel 6.1: overzicht investeringen van Waterschap Peel en Maasvallei van 2010 tot en met 2015.

Het beheer van de zuivering van het afvalwater wordt, namens beide waterschappen in Limburg, uitgevoerd door het Waterschapsbedrijf Limburg.

Met een investeringslast van €5.000.000,- is dit een kostendekkende meerjarenraming.

De jaarlijkse investeringslast van €5.000.000,- betekent in onze begroting een jaarlijkse stijging van de kapitaallasten met €535.000,-. Gecorrigeerd voor de jaarlijkse vrijval van kapitaallasten uit oude investeringen (ca. €35.000,-), nemen bij ongewijzigd beleid, de jaarlijks te dekken kosten toe met per saldo €500.000,-.

Dit is exclusief andere ontwikkelingen in onze begroting, zoals reguliere inflatie en overige taakintensiveringen en -verbredingen. We leveren een financiële bijdrage van ongeveer €3 miljoen om gemeenten te stimuleren tot (versnelde) aanpak van de meest urgente knelpunten

ten aanzien van riooloverstorten. Voorwaarde is dat de provincie een even groot bedrag voor ons beheergebied ter beschikking stelt.

7. Evaluatie

7.1 Inleiding

Dit waterbeheerplan bevat veel voorgenomen doelen en maatregelen die wij in afstemming met onze omgeving hebben opgesteld. Wij vinden het belangrijk dat wij inzicht hebben in de mate van realisatie van deze doelen en maatregelen. Voor onszelf om van te leren en om onze aanpak zo nodig bij te kunnen sturen. Maar ook om onze omgeving hierover te kunnen informeren. Dit hoofdstuk beschrijft kort hoe we de voortgang en het resultaat willen volgen.

7.2 Wat moet de evaluatie opleveren?

De evaluatie moet in eerste instantie antwoord geven op de vraag of we de hoofddoelen uit dit waterbeheerplan hebben gerealiseerd (zie onderstaande tabel). Als we de doelen (nog) niet gehaald hebben moet de evaluatie daar een verklaring voor kunnen geven. Ten derde is het van belang om inzicht te hebben in de mate waarin de uitgevoerde maatregelen een bijdrage hebben geleverd aan het realiseren van het doel.

Wat willen we weten?	Waar toetsen we dit aan?
Zijn onze waterkeringen veilig? Bestrijden we de calamiteiten op efficiënte en doelmatige wijze?	Criteria uit de landelijke toets op veiligheid - Waterwet en Wet Veiligheidsregio - “Meerjarig Opleidings- en oefenplan calamiteitenorganisatie Peel en Maasvallei” - “Evaluaties binnen Calamiteitenzorg”
Kan het watersysteem de maatschappelijke functies optimaal bedienen? Hebben we een gezond watersysteem?	- Vastgestelde streefpeilen (peilbesluit) - WB21-normen Ecologische en chemische doelen Kaderrichtlijn Water

7.3 Opzet van de evaluatie

Het waterbeheerplan duurt zes jaar en daarmee twee jaar langer dan voorheen. We komen daarom na drie jaar met een tussentijdse evaluatie. Deze zal vooral de vraag beantwoorden of we op schema zitten met de uitvoering van de maatregelen. Tegen het eind van de planperiode wordt een evaluatie opgeleverd die voldoet aan de hierboven beschreven eisen. De eindevaluatie wordt zo opgezet dat deze gebruikt kan worden als basis voor de ontwikkeling van het volgende waterbeheerplan.

Om het halen van de doelen zichtbaar te maken, monitoren we de ontwikkeling van het watersysteem. Hierbij maken we onderscheid in toestandmonitoring en projectmonitoring. De toestandmonitoring geeft inzicht in de algemene kwaliteitsverbetering van het watersysteem. Projectmonitoring richt zich op het in beeld brengen van de effecten van een maatregel op het watersysteem. Bij het monitoren van de effecten moet wel met een aantal beperkingen rekening worden gehouden:

- niet alle maatregelen hebben een direct meetbaar effect op het watersysteem;
- het oorzakelijk verband tussen maatregel en effect is vaak niet aantoonbaar;
- effecten zijn vaak pas na langere tijd meetbaar (dus niet na één jaar).

Het verkrijgen en analyseren van voldoende meetgegevens kost veel tijd en geld. Daarom is bij de meetopzet zoveel mogelijk aangesloten op bestaande monitoringsprogramma's voor de Kaderrichtlijn Water, het GGOR-meetnet, het primaire grondwatermeetnet etc. Hierop aanvullende eigen meetnetten worden geacht afdoende te zijn ingericht. In beginsel zullen er dan ook geen aanvullende metingen worden verricht als gevolg van dit beheerplan.

Bijlage I Implementatie Kaderrichtlijn Water

1. Stroomgebiedbeheersplan Maas 2009-2015

Het doel van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW) is om grond- en oppervlaktewater in goede chemische en ecologische toestand te brengen en te houden. Het Stroomgebiedbeheersplan Maas (SGBP Maas) bevat alle doelen en maatregelen van de Maasregio waarmee invulling wordt gegeven aan de KRW. In principe moet de chemie en ecologie in 2015 op orde zijn gebracht, maar er kan –mits goed gemotiveerd – uitstel worden gekregen tot uiterlijk 2027. Gedurende de looptijd van de KRW worden drie SGBP's geschreven met elk een periode van 6 jaar (2010-2015, 2016-2021 en 2022-2027). Voor de maatregelen die worden opgenomen in het 1^e SGBP geldt een resultaatverplichting.

In Nederland is afgesproken dat de bouwstenen voor de Stroomgebiedbeheersplannen worden aangeleverd vanuit de plannen van de afzonderlijke waterbeheerders. Te weten; Rijk (beheersplannen Rijkswateren), provincies (provinciale waterhuishoudingsplannen – in Limburg is dit het Provinciaal Waterplan 2010-2015), gemeenten (gemeentelijke rioleringsplannen, waterplannen e.d), en de waterschappen (waterbeheersplannen). Ten aanzien van de Kaderrichtlijn Water moeten de plannen van Rijk, provincie, waterschappen en gemeenten dusdanig worden opgesteld, dat er zo weinig mogelijk overlap optreedt.

De Provincie is verantwoordelijk voor het vaststellen van de status, type, begrenzing van waterlichamen, doelen, provinciale maatregelen (o.a. maatregelen bescherming grondwaterlichamen, antiverdrogingsmaatregelen) en de onderbouwing van de fasering van het totaalpakket van alle regionale maatregelen. Ons eigen waterbeheersplan bouwt voort op de in het Provinciale Waterplan Limburg geformuleerde KRW-doelen en bevat het waterschaps-aandeel in het maatregelenprogramma, dat nodig is om de doelen van de KRW te halen en de onderbouwing van de fasering hiervan. De gemeenten zijn zelf verantwoordelijk voor het formuleren van hun aandeel in het KRW-maatregelpakket en het doen van een voorstel van fasering aan de provincie.

2. Nadere uitwerking beheergebied Peel en Maasvallei

Waterlichamen

De KRW stelt dat de richtlijn van toepassing is op alle oppervlaktewateren maar dat de verplichting tot het benoemen en rapporteren van de toestand, doelen, maatregelen en onderzoeksresultaten alleen geldt voor wateren vanaf een bepaalde minimum omvang. Deze rapportage-eenheden worden “waterlichamen” genoemd. In ons beheergebied liggen 19 oppervlaktewaterlichamen, waarvan er 4 gedeeltelijk in Noord-Brabant liggen. De waterlichamen zijn door de Provincie Limburg vastgesteld in het Provinciaal Waterplan Limburg 2010-2015 en zijn tevens opgenomen in het Stroomgebiedbeheersplan Maas 2010-2015. Voor de volledigheid hebben we de waterlichamen ook in dit waterbeheersplan opgenomen (tabel I.1 en kaart 1).

Status en type

De KRW verplicht tot het toekennen van een “status” (kunstmatig, sterk veranderd of natuurlijk) en een type aan waterlichamen. De status en het type van het waterlichaam bepalen mede aan welke ecologische doelstelling het waterlichaam moet voldoen. De mate waarin morfologische ingrepen uit het verleden al dan niet onomkeerbaar zijn, is bepalend voor de status van het oppervlaktewaterlichaam. Het type beschrijft wat voor soort waterlichaam wordt nagestreefd (beken, meren, kanalen, sloten e.d.). De toekenning van status en type aan de waterlichamen is een verantwoordelijkheid van de Provincie en is opgenomen in het Provinciaal Waterplan Limburg 2010-2015 en overgenomen in het Stroomgebiedbeheersplan Maas 2009-2015 .

Doelstellingen

De KRW-doelstellingen voor oppervlaktewater zijn opgesplitst in de ‘Goede chemische Toestand’ (GCT) en de Goede Ecologische Toestand (GET).

De '**Goede Chemische Toestand**' is gebaseerd op een door de Europese Commissie vastgestelde lijst van normen voor zogenaamde 'prioritaire stoffen' (COM(2006)397) en stoffen uit de EU richtlijn 76/464/EEG.

De '**Goede Ecologische Toestand**' wordt primair bepaald door de zogenaamde 'biologische kwaliteitselementen' (plant en diergroepen). De voorgeschreven biologische kwaliteitselementen zijn macro-fauna (ongewervelde dieren die met het blote oog zichtbaar zijn), fytoplankton (vrij zwevende algen), vis en overige waterflora (waterplanten en aangehechte diatomeeën). Welke van deze kwaliteitselementen relevant zijn verschilt per watertype. Voor beken zijn dit macrofauna, vis en overige waterflora. Voor kanalen zijn dat macrofauna, vis, macrofyten (waterplanten) en fytoplankton.

Per KRW type zijn er landelijk referenties en maatlaten opgesteld voor de verschillende biologische kwaliteitselementen. Elk van de kwaliteitselementen die van toepassing zijn, moet minimaal 'goed' scoren op de betreffende maatlat om aan de Goede Ecologische Toestand te voldoen (one out all out).

De natuurlijke referenties en biologische maatlaten voor de 'Goede Ecologische Toestand' worden vastgelegd in een Algemene Maatregel van Bestuur (werktitel AMvB Doelstellingen).

Naast de biologische doelstellingen zijn er voor de Goede Ecologische Toestand doelstellingen voor 'overige relevante stoffen', 'fysisch-chemische parameters' (zoals zuurstofgehalte, temperatuur, pH, stikstof en fosfaat) en hydromorfologische voorwaarden die nodig zijn om de ecologische doelen te bereiken.

Deze niet-biologische doelstellingen zijn *ondersteunend* aan de Goede Ecologische Toestand. Dat wil zeggen dat de biologische kwaliteitselementen weliswaar leidend zijn, maar dat extra fysisch-chemisch en of morfologisch onderzoek nodig is als de biologische kwaliteitselementen *wél*, maar de ondersteunende parameters *niet* voldoen.

Natuurlijke wateren moeten op termijn voldoen aan een 'Goede Ecologische Toestand (GET)'. Bij de 'kunstmatige' en 'sterk veranderde' wateren wordt in de doelstelling rekening gehouden met de fysieke (hydromorfologische) veranderingen als gevolg van het menselijk gebruik van wateren. Voorzover deze fysieke veranderingen niet omkeerbaar zijn en het halen van de Goede Ecologische Toestand verhinderen, mogen de doelen, volgens vast omschreven methodiek, lager gesteld worden. Het doel is dan niet GET maar GEP (Goed Ecologisch Potentieel).

De ecologische toestand wordt rekenkundig berekend per kwaliteitselement, op basis van soortensamenstelling en talrijkheid van soorten. En worden weergegeven als "streepje op een maatlat" (ook wel ecologische kwaliteitsratio, EKR genoemd). Uiteindelijk wordt de beoordeling in een klasse uitgedrukt (zeer goed, goed, matig, ontoereikend of slecht).

Huidige chemische toestand in WPM beheersgebied.

Zoals beschreven onder de doelstellingen (hierboven) zijn er twee stofgroepen van belang voor de Goede Chemische Toestand: De prioritaire stoffen (op dit moment 33) volgens richtlijn 2000/60/EG (de KRW) en 8 stoffen uit de EU richtlijn 76/464/EEG. De monitoring van deze stoffen vindt plaats in het kader van twee voorgeschreven KRW-monitoringprogramma's: Het Toestand en Trend monitoringprogramma en het Operationele monitoringprogramma.

Uitgangspunt bij KRW monitoring is het opzetten van een meetprogramma dat een representatief beeld geeft van de Nederlandse wateren. Hierbij dient een Europees perspectief gehanteerd te worden, en niet de lokale problematiek. De KRW geeft dan ook aan dat Toestand en Trend monitoring alleen plaats moet vinden in wateren van significante omvang of significant debiet. Ook voor operationele monitoring hoeven niet alle waterlichamen gemonitord te worden. Vanuit het Cluster MRE (landelijke kolom) is aangedrongen om, met deze KRW uitgangspunten in gedachten, de monitorings en rapportage opgave te beperken.

Let wel, het waterschap heeft het KRW meetprogramma geïntegreerd in een uitgebreider meetnet, waarin voor eigen beheer, ook wateren worden gemonitord die geen KRW waterlichamen zijn.

In het huidige KRW monitoringsprogramma monitoren wij Toestand en Trend voor de chemische toestand op twee punten in ons beheersgebied. Deze locaties zijn uitgekozen in onderlinge afstemming met beheerders uit de Maasregio en in overeenstemming met de landelijke Richtlijn Monitoring. Het betreft de mondingen van de Neerbeek (waterlichaam Tungelroyse beek) en de Groote Molenbeek. Op deze twee meetpunten, die de grootste stroomgebieden in ons beheersgebied vertegenwoordigen, worden alle prioritaire stoffen en de 8 stoffen uit EU 76/464/EEG gemonitord.

Operationele monitoring voor de KRW richt zich op die stoffen waarvan bekend is dat ze in een waterlichaam geloosd worden of daar in het verleden zijn aangetroffen. Dit betreft in totaal 9 monitoringlocaties, waar alleen die stoffen die op die locatie een probleem vormen worden gemonitord.

In tabel I.1. zijn de resultaten samengevat van de toestand en trendmonitoring en operationele monitoring in ons beheersgebied in 2007.

Waterlichaam	Toestand en Trend prioritaire stoffen	Toestand en Trend stoffen uit EU 76/464/EEG	Operationele monitoring nikkel	Operationele monitoring cadmium	Operationele monitoring kwik
Groote Molenbeek	voldoet*	voldoet	voldoet	voldoet	voldoet
Tungelroyse beek	voldoet niet*	voldoet	voldoet	voldoet niet	voldoet
Loobeek, Afleidingskanaal en Molenbeek	nvt	nvt	voldoet	voldoet	voldoet
Everlose beek	nvt	nvt	voldoet	voldoet	voldoet
Gelderns-Nierskanaal	nvt	nvt	voldoet	voldoet	voldoet
Lingsforterbeek	nvt	nvt	voldoet niet	voldoet niet	voldoet
Niers	nvt	nvt	voldoet	voldoet	voldoet
Peelkanalen	nvt	nvt	voldoet	voldoet	voldoet
Swalm	nvt	nvt	voldoet	voldoet	voldoet

Tabel I.1. Resultaten van KRW monitoring 2007 ten behoeve van de vaststelling van de chemische toestand. Bij de Groote Molenbeek en de Tungelroyse beek zijn alle prioritaire stoffen en stoffen met EU 76/464/EEG norm gemonitord. * 8 stoffen konden niet met zekerheid worden getoetst omdat de rapportagegrens boven de norm lag.

Op de toestand en trend-locatie Groote Molenbeek voldoen alle stoffen voor de chemische toestand, met dien verstande dat 8 stoffen niet gevoelig genoeg kunnen worden gemeten (de rapportagegrens ligt boven de KRW norm). Dit is een probleem van de stand van de techniek en de strengheid waarmee laboratoria vaststellen welke laagste waarde nog gerapporteerd kan worden. Als gevolg hiervan kunnen we op dit moment nog niet concluderen dat de Groote Molenbeek in de Goede Chemische Toestand verkeert. Op het moment van schrijven is deze kwestie landelijk in discussie; naar verwachting wordt dit probleem in de komende beheerperiode opgelost.

Op de toestand en trend-locatie Tungelroyse beek voldoen alle stoffen behalve cadmium, dat normoverschrijdend werd aangetroffen. Ook hier maken we het voorbehoud vanwege de onvoldoende gevoelige meting voor 8 stoffen. Vanwege het principe 'one out all out' voldoet het waterlichaam niet aan de Goede Chemische Toestand.

Uit de operationele monitoring blijkt dat een aantal van de prioritaire stoffen weliswaar worden aangetroffen maar dat dit in 2007 op de KRW monitoringlocaties niet normoverschrijdend was, met uitzondering van nikkel en cadmium in de Lingsforterbeek. Ook de Lingsforterbeek voldoet dus op dit moment niet aan de Goede Chemische Toestand.

Het overschrijden van de normen van prioritaire stoffen vraagt om nader onderzoek naar de oorzaak en mogelijke maatregelen. In het geval van de grensoverschrijdende

Lingsforterbeek, vraagt de normoverschrijding van nikkel en cadmium om overleg met de Duitse waterbeheerders. Dit nader onderzoek zal in de komende beheersperiode zijn beslag krijgen.

Status en ecologische doelstellingen van waterlichamen in WPM beheersgebied

Tabel I.2 geeft de status van de waterlichamen weer en de ecologische doelen. Daarnaast geeft de tabel de huidige toestand en de verwachting voor 2015. Deze verwachting is niet afrekenbaar en is gebaseerd op maatregelen die voor deze tijd gepland zijn en de verwachte beperkte verbetering in waterkwaliteit. Een door de KRW voorgeschreven uitgangspunt bij het opstellen van de doelen is overigens dat de waterkwaliteit niet beperkend is voor het halen van de ecologische doelen. Voor het einddoel in 2027 houden we dus geen rekening met een mogelijk beperkende waterkwaliteit, voor de verwachting in 2015 doen we dat wel.

Aan de waterlichamen, Swalm en Niers, is de status 'natuurlijk' toegekend. De hydromorfologische veranderingen bij deze wateren zijn dermate gering dat voor alle kwaliteitselementen de 'Goede Ecologische Toestand' behaald moet kunnen worden.

Aan de meeste regionale waterlichamen (beken) is conform de landelijke uitgangspunten de status "sterk veranderd" toegekend. Dit vanwege het feit dat door de hydromorfologische veranderingen uit het verleden (normalisatie, aanleg stuwen en drainages in landbouwgebieden), die niet volledig kunnen worden teruggedraaid, de goede ecologische toestand (= GET) van één of meerdere biologische kwaliteitselementen (vis, overige waterflora en macrofauna) waarschijnlijk niet kan worden gehaald. Voor die kwaliteitselementen waarvoor het GET, als gevolg van de fysieke veranderingen, niet kan worden gehaald is een GEP afgeleid. Met name voor vis gelden lagere doelen omdat de natuurlijke situatie voor deze diergroep erg belangrijk is maar meestal niet tot voldoende niveau kan worden terug gebracht.

De Kroonbeek, het Geldernsch-Nierskanaal, de Broekhuizer Molenbeek, en de Peelkanalen zijn geheel of grotendeels gegraven waterlichamen. Om deze reden krijgen deze wateren de status 'kunstmatig'.

Hoewel het Geldernsch-Nierskanaal en de Kroonbeek kunstmatig zijn, hebben zij dermate hoge ecologische potenties, dat aan deze wateren een beekdoeltype wordt toegekend, in plaats van bijvoorbeeld het type sloot of kanaal. Daarmee is de ambitie (de ecologische doelstelling) hoger dan voor de andere twee kunstmatige waterlichamen.

Van 17 van de 19 oppervlaktewaterlichamen zijn de doelen door de Provincie Limburg bepaald, in overleg met WPM, en opgenomen in het Provinciaal Waterplan Limburg 2010-2015. Voor de overige 2 waterlichamen, die grotendeels in Noord-Brabant liggen, zijn de doelen door de Provincie Noord-Brabant bepaald. Uiteraard ook in overleg.

Ons beheergebied kenmerkt zich ook door een aantal landsgrens-overschrijdende wateren. De bepaling van de waterlichamen en de status hiervan is in beginsel met de buurlanden afgestemd. De KRW beoogt een stroomgebieds-aanpak en daarmee ook het afstemmen van doelen en maatregelen over de landsgrenzen heen. Tijdens het proces hebben we er op basis van onze bestaande goede contacten met het buitenland zoveel mogelijk naar gestreefd om dit goed op elkaar aan te laten aansluiten. We zijn ons er van bewust dat ten gevolge van de autonomie van de verschillende processen nog afstemmingswensen voor toekomst overblijven. Dit is een landelijk fenomeen.

De waterdoelen voor de Natura2000-gebieden maken onderdeel uit van de KRW. In Limburg is afgesproken dat de maatregelen volgen uit het project Nieuw Limburgs Peil (GGOR). Er worden realistische waterstreefbeelden voor 2015 opgesteld. De benodigde maatregelen zijn in principe tijdig haalbaar en betaalbaar. De risico's voor vertraging in uitvoering liggen met name op het gebied van grondverwerving en doordat het reconstructieproces trager kan verlopen dan gewenst. De Provincie heeft hierin een belangrijke sturende rol.

Huidige ecologische toestand van waterlichamen in het beheergebied van WPM.

Uit tabel I.2. blijkt dat van de waterlichamen met de status 'natuurlijk' de Niers helemaal, en de Swalm nagenoeg, aan de ecologische doelstellingen voldoen. Ook het kunstmatige

waterlichaam Peelkanalen scoort nu al relatief goed ten opzichte van de landelijk opgestelde lage doelstelling voor dit type kanalen. Dit komt doordat in dit kanaal geen scheepvaart is, het kanaal een relatief hoge stroomsnelheid heeft en het onderhoud relatief extensief is. Een hoger doel is echter niet haalbaar doordat verdergaande hydromorfologische maatregelen schade doen aan de functie (wateraanvoer), de omliggende natuur (Peelgebieden) en de cultuurhistorische waarde.

In de overige waterlichamen is nog een vrij fors doelgat aanwezig. Met name voor macrofauna en vis is verbetering nodig.

KRW waterlichaam	status	type	fytoplankton			Macrofauna			Overige waterflora			vis		
			Doel	Huidig	2015	Doel	Huidig	2015	Doel	Huidig	2015	Doel	Huidig	2015
Niers	N	R6				0,60	0,66	0,6	0,60	0,75	0,6	0,60	0,60	0,6
Swalm	N	R14				0,60	0,58	0,6	0,60	0,65	0,6	0,60	0,60	0,6
Broekhuizer Molenbeek	K	M1a				0,60*	0,41	0,5	0,60*	0,50	0,6	0,60*	0,77	0,6
Geldernsch-Nierskanaal	K	R14				0,60	0,52	0,58	0,60	0,71	0,6	0,54	0,46	0,46
Kroonbeek	K	R4				0,60	0,45	0,58	0,60	0,60	0,6	0,49	0,29	0,4
Peelkanalen	K	M3	0,60*	0,50	0,5	0,60*	0,55	0,55	0,60*	0,60	0,60	0,60*	0,82	0,60
Aalsbeek en Schelkensbeek	S	R4				0,60	0,50	0,57	0,60	0,53	0,56	0,49	0,47	0,47
Eckeltse beek	S	R5				0,60	0,50	0,58	0,60	0,70	0,6	0,50	0,39	0,5
Everlose beek	S	R5				0,50	0,43	0,45	0,60	0,50	0,5	0,45	0,40	0,4
Groote Molenbeek	S	R5				0,60	0,43	0,55	0,60	0,79	0,6	0,45	0,34	0,4
Haelensebeek	S	R5				0,60	0,36	0,5	0,60	0,50	0,58	0,50	0,45	0,45
Kwistbeek	S	R5				0,60	0,42	0,5	0,60	0,55	0,6	0,45	0,40	0,45
Lingsforterbeek	S	R5				0,60	0,55	0,55	0,60	0,55	0,55	0,45	0,31	0,4
Loobeek, Aflleidingskanaal en Molenbeek	S	R5				0,60	0,40	0,45	0,60	0,55	0,6	0,45	0,35	0,4
Oostrumsche beek	S	R5				0,60	0,50	0,55	0,60	0,55	0,6	0,45	0,42	0,45
Roggelse beek	S	R5				0,60	0,50	0,55	0,60	0,52	0,55	0,52	0,51	0,51
Tungelroysche beek	S	R5				0,60	0,45	0,55	0,60	0,60	0,6	0,57	0,51	0,51
Aa, Eeuwse loop en Kievitsloop	S	R5				0,60		slecht	0,6			0,49		matig
Kleine Dommel / Sterkselse Aa	S	R5				0,60	matig	0,6	0,6		0,6	0,5	matig	0,5

Tabel I.2. Overzicht van de status, ecologische doelstellingen en de huidige toestand voor 19 oppervlakte waterlichamen in het beheersgebied van WPM

Status. N = Natuurlijk; S = sterk veranderd; K = kunstmatig

Doel. Wit = het doel is de GET (0,6). Grijs = de GET is niet haalbaar, een aangepast (lager) doel is opgesteld (GEP). *Voor de kunstmatige waterlichamen Broekhuizer Molenbeek en de Peelkanalen is geen natuurlijke maatlat beschikbaar. Hier is het doel GEP (0,6) op de landelijke maatlat voor sloten en kanalen.

Huidig. Blauw = Zeer goed op de natuurlijke maatlat (komt niet voor binnen WPM); Groen = Voldoet aan doelstelling (GET of GEP); Geel = Score is matig; Oranje = Score is ontoereikend; Rood = Score is slecht (komt niet voor binnen WPM).

De doelen voor Aa, Eeuwse loop en Kievitsloop en Kleine Dommel/Sterkselse Aa worden opgesteld door respectievelijk Waterschap Aa en Maas en Waterschap de Dommel en vastgesteld door de Provincie Noord-Brabant.

Toestand van chemische en fysische parameters behorend bij de Goede Ecologische Toestand

De KRW onderscheidt naast de prioritaire stoffen en stoffen uit de richtlijn 76/464/EEG nog twee stofgroepen. Dit zijn de overige relevante stoffen en de fysisch-chemische parameters (waar ook nog temperatuur en pH bij horen). Terwijl de eerst genoemde twee stofgroepen horen bij de goede chemische toestand, ondersteunen de overige relevante stoffen en de fysisch-chemische parameters de ecologische toestand (zie paragraaf doelstellingen hierboven).

Voor beide stofgroepen vindt ook toestand en trend monitoring en operationele monitoring plaats. Toestand en trend monitoring van de overige relevante stoffen vindt volgens afspraak plaats op dezelfde locaties als toestand en trend monitoring voor de chemische toestand: in de Tungelroyse beek en Grootte Molenbeek. Toestand en trend monitoring voor de fysisch-chemische parameters is, in overeenstemming met de landelijke monitoring-richtlijn, gekoppeld aan de ecologische monitoring voor de KRW en vindt plaats in de Grootte Molenbeek en het Gelderns-Nierskanaal. Deze twee locaties zijn eveneens gekozen in overleg met de Maasregio.

Ook voor deze twee stofgroepen is operationele monitoring beperkt tot die stoffen die problematisch zijn, dat wil zeggen, waarvan lozing bekend is of die in het recente verleden norm-overschrijdend zijn aangetroffen. De stoffen worden voor de KRW alleen gemonitord in waterlichamen waar ze een probleem vormen. Bovendien is, gehoorgevend aan de landelijke oproep tot beperking van het KRW meetnet, enige clustering toegepast. Dat wil zeggen dat sommige waterlichamen met vergelijkbare probleemstoffen en in hetzelfde of nabijgelegen stroomgebied worden gerepresenteerd door de metingen in één van de waterlichamen. Zo zijn de metingen voor een aantal probleemstoffen in de Grootte Molenbeek representatief voor het waterlichaam Oostrumse beek.

Tabel I.3 geeft een overzicht van de meetresultaten voor probleemstoffen uit de twee stofgroepen.

Waterlichaam	fysisch-chemische parameters		overige relevante stoffen		
	totaal stikstof	totaal fosfaat	sulfaat	koper	zink
Niers	X	X	V	X	X
Swalm	X	X	V	X	X
Geldernsch-Nierskanaal	X	X	X	X	X
Peelkanalen	X	X	V	X	X
Everlose beek	V	X	V	X	X
Grootte Molenbeek	V	X	V	X	X
Lingsforter beek	X	X	X	X	X
Loobeek, Afleidingskanaal en Molenbeek	X	X	V	X	X
Roggelse beek	V	X	V	X	X
Tungelroysche beek	V	X	V	X	X

Tabel I.3. Overzicht van normoverschrijdingen voor stoffen uit de stofgroepen 'fysisch chemische parameters' en 'overige relevante stoffen'. Toetsingen van meetresultaten uit 2007 tegen de relevante KRW normen. Getoond zijn alleen die stoffen uit betreffende stofgroepen die in het KRW monitoringprogramma zijn gemeten en op 1 of meer locaties normen overschreden. X = stof overschrijdt KRW norm, V = stof voldoet aan de KRW norm.

Bij een groot deel van de waterlichamen liggen de fosfaat- en stikstof-gehalten boven de KRW (werk-)normen. De hoge concentraties meststoffen vormen een belemmering voor het halen van een goede ecologische kwaliteit in het oppervlakte water in ons beheersgebied. De

verwachting is dat deze concentraties slechts langzaam af zullen nemen, als gevolg van nalevering uit historische belasting en omdat huidige en voorgenomen regelgeving van het Rijk nog ontoereikend is om de emissies vanuit de landbouwsector in voldoende mate te beperken (Verkenning milieugevolgen van het nieuwe mestbeleid, Willems et al. rapport 500124002/2007 MNP, RWS, Wur).

Voor wat betreft de overige relevante stoffen zijn vooral koper, zink en sulfaat, van belang die op veel plaatsen in het beheergebied te hoog zijn. Ook deze drie probleemstoffen zijn hardnekkig. Nader onderzoek naar effecten, herkomst en mogelijke maatregelen is nodig.

3. Waterschapsmaatregelen voor de Kaderrichtlijn Water

Om de doelstellingen te halen is Maasbreed als basis een groslijst met potentiële maatregelen opgesteld. Vervolgens is per waterlichaam een selectie gemaakt van haalbare en meest effectieve maatregelen. Daarbij zijn Maasbreed zoveel mogelijk dezelfde uitgangspunten gehanteerd. In de regionale gebiedsprocessen is bepaald welke maatregelen voor betreffende regio het meest kosteneffectief zijn. De belangrijkste typen van regionale maatregelen in het beheergebied van Waterschap Peel en Maasvallei worden in onderstaand kader kort toegelicht. De selectie van deze 'hoofdmaatregelen' is tot stand gekomen in overleg met de provincie, gemeenten en maatschappelijke partners.

Op landelijk niveau is getracht om de maatregelen en daarmee gepaard gaande kosten af te wegen tegen de ecologische en economische baten. Het is gebleken dat er wel degelijk naast ecologische baten, ook economische baten zijn, maar dat het uitzonderlijk moeilijk, -zo niet onmogelijk is-, om een zinnige en sluitende kosten-batenanalyse op te stellen. Op nationaal niveau is besloten om dit op een meer kwalitatieve wijze te beschrijven. Dit is neergelegd in de Ex-ante-Evaluatie. (Planbureau voor de Leefomgeving, juni 2008, 50014001/2008)

Met de Provincie is overeengekomen dat we ons voor de KRW binnen Limburg richten op een beperkt pakket van concrete en meest effectieve maatregelen. Dit resulteert voor ons waterschap in de thema's: herinrichting van beken en verbeteringen van het effluent van RWZI's. Daarnaast maken antiverdrogings- en kwaliteitsverbeterende maatregelen voor Natura 2000 gebieden onderdeel uit van het KRW-maatregelenprogramma (tabel I.2). Voor de gemeenten is de aanpak van riool-overstorten het speerpunt van de maatregelen. Dit wordt verder uitgewerkt in de gemeentelijke plannen.

Inrichting waterlopen

Het gaat hier om maatregelen voor het verbeteren van de hydromorfologische randvoorwaarden voor de aquatische levensgemeenschappen, in de vorm van verwerving van inrichtings- en meanderstroken, ecologisch beekherstel, aanleg van natuurvriendelijke oevers, ontwikkeling van natuurlijke begroeiing van water en oevers, aanbrengen van vispassages etc. Het afstemmen van de beheermaatregelen, zoals ecologisch maaibeheer, maakt hier onderdeel van uit.

Rioolwaterzuiveringsinstallaties

Het gaat hier om verdere kwaliteitsverbeteringen van de lozingen (effluenten) van RWZI's op regionale wateren, bovenop de verplichtingen van de richtlijn stedelijk afvalwater.

Aanpakken riooloverstorten

Maatregelen die de belasting uit vuilwaterriolen op kwetsbare beken verminderen. Dit gebeurt bij voorkeur door de afvoer van regenwater af te koppelen van het vuilwaterriool. Daardoor wordt de lozing via overstorten geringer (lozing als gevolg van piekafvoer door zware regenbuien), de hydraulische stress op beken teruggebracht, wateroverlast in stedelijk gebied opgelost/voorkomen, het grondwater aangevuld met schoon regenwater en op de lange termijn het zuiveringsrendement van de RWZI's verbeterd. Op locaties waar afkoppelen van het hemelwater binnen de termijnen van de KRW onvoldoende mogelijk is tegen maatschappelijk aanvaardbare kosten kunnen andere technische maatregelen, met name het vergroten van bergingen achter de overstorten uitkomst bieden. De uitvoering van dergelijke maatregelen wordt verwacht van de *gemeenten*.

Antiverdroging

Voor de KRW worden de antiverdrogingsmaatregelen opgenomen in de ecologisch belangrijke Natura 2000 gebieden.

Diffuse bronnen

De uitvoering en facilitering van (grond-)waterkwaliteitsmaatregelen op het gebied van diffuse bronnen (o.a. bestrijdingsmiddelen, milieuvreemde stoffen, overbemesting) verwachten wij en de Provincie Limburg in beginsel van *het Rijk*. Daarvoor dient landelijke wet- en regelgeving te komen of te worden aangepast. Wel kunnen lokale kwaliteitsmaatregelen in het kader van integrale projecten meegenomen worden. Het waterschap draagt hieraan bij door maatregelen die samenvallen met het totaalpakket bij beekherstel (verwerving, inrichting en beheer van inrichtings- en meanderstroken). De effecten van deze maatregelen hebben echter vanwege de relatieve kleine omvang een beperkt effect.

Het waterschap zal in de komende beheerperiode aanvullend onderzoek uitvoeren om beter (kwantitatief) inzicht te krijgen in de problematiek van diffusieverontreiniging van oppervlaktewater op regionale schaal. Ondersteund door deze kennis zullen wij er bij het Rijk op aandringen om een afdoend maatregelenprogramma op te stellen. Het opstellen van het 4^e nitraatactieprogramma is hierin een eerste mijlpaal. Wij zullen er op aansturen dat er een gebiedsspecifiek beleid wordt opgesteld, met name met betrekking tot (het gebruik van) meststoffen. Vooralsnog schatten wij de huidige aanpak van diffuse bronnen in als onvoldoende om onze eigen doelen en die van de KRW tijdig te bereiken. En zien wij geen mogelijkheden om als waterschap regionale maatregelen op een voldoende schaalgrootte met voldoende draagvlak, instrumenten en financiering te initiëren. Het voornoemde onderzoek is niet opgenomen als KRW-maatregel

In dit waterbeheerplan zijn per waterlichaam de maatregelen opgenomen die door het waterschap in de planperiode en daarna voor de KRW zullen worden uitgevoerd. In het (KRW-)Stroomgebiedbeheerplan worden de in de individuele plannen opgenomen maatregelen geaggregeerd tot een hoger abstractieniveau. De maatregelen uit het stroomgebiedsbeheersplan dienen te allen tijde herleidbaar te zijn naar de onderliggende plannen. Waarvan dit waterbeheerplan er één is.

3.1 Inrichtingsmaatregelen

De 19 waterlichamen in ons beheergebied hebben een totale lengte van ongeveer 228 kilometer. Gedurende de looptijd van de KRW tot 2027 voorzien wij ongeveer 106 kilometer her in te richten. Circa 56 km daarvan wordt in de eerste planperiode (2010-2015) opgepakt. Voor deze eerste 56 km geldt een resultaatsverplichting. Echter indien achteraf redelijkerwijs beargumenteerd kan worden waarom afgeweken is van wat voorgenomen was, dan zal dit door de Europese Commissie geaccepteerd worden. Dit biedt ons de mogelijkheid om op basis van nieuwe inzichten (bijvoorbeeld tegenvallende vrijwillige grondaankoop) te schuiven in ons herinrichtingsprogramma. (Zie ook paragraaf 3.4)

Ongeveer 121 km van de waterlichamen is nu al hydromorfologisch in orde. Hiervan is 74 km al voor 2010 heringericht en ca. 47 km hiervan blijft ook na 2027 genormaliseerd.

Veelal wordt in KRW-verband het opheffen van vismigratiebelemmeringen als aparte maatregel benoemd. Binnen ons beheergebied echter worden migratiebelemmeringen als onderdeel van de totale herinrichting aangepakt en daardoor niet apart benoemd.

We plaatsen hierbij de kanttekening dat, er buiten het KRW-kader, ook wateren worden heringericht die niet als KRW-waterlichaam zijn benoemd. Veelal omdat dit water een te klein afstromingsgebied heeft. Naast dat we ons er van bewust moeten zijn dat de KRW van toepassing is op alle wateren, achten wij vanuit onze eigen doelstellingen deze wateren van een dermate ecologisch belang dat herinrichting opportuun is. Sprekende voorbeelden van deze wateren zijn de Heukelomsche beek en de Wilderbeek.

3.2 Maatregelen aan rioolwaterzuiveringsinstallaties (RWZI's)

Het zuiveringsbeheer wordt in Limburg provinciebreed verzorgd door het Waterschapsbedrijf Limburg. De financiering voor het zuiveren van het afvalwater is een gedeelde verantwoordelijkheid van Waterschap Peel en Maasvallei en Waterschap Roer en Overmaas. Om deze reden worden hieronder de maatregelen aan de RWZI's voor de hele provincie

beschreven. De installaties gelegen in het beheergebied van WPM worden in deze tekst vetgedrukt weergegeven

Van de achttien RWZI's lozen er zes hun effluent op een kwetsbaar waterlichaam (RWZI **Venray, Meijel**, Rimburch, Heerlen, Simpelveld en Kaffeberg). Op de installaties **Venray**, Simpelveld en Kaffeberg worden aanvullende maatregelen genomen door extra stikstof en fosfaatverwijdering toe te passen. Daarnaast worden op deze installaties maatregelen getroffen om te voorkomen dat bij een hoge belasting (extreme neerslag) het binnenkomende water (influent) alleen maar mechanisch gezuiverd wordt en vanwege die hoge belasting niet volledig biologisch gezuiverd kan worden. Deze laatste maatregel grijpt op een vergelijkbare manier in op de ecologie van beken als de sanering van gemeentelijke overstorten. Op de installaties Heerlen en Rimburch zal alleen fosfaat en stikstof verwijderd worden

Het relatieve aandeel aan de verontreiniging van de Eeuwselsche loop door de **RWZI Meijel** is op dit moment dusdanig gering dat maatregelen niet effectief zijn in de eerste planperiode. De RWZI's **Venray**, Rimburch en Heerlen hebben wel een sterk negatief belastende invloed op het ontvangende water. Voor deze installaties zijn bovenstaande maatregelen in de 1^e planperiode voorzien.

De overige 12 RWZI's lozen direct op de Maas of de Zuid-Willemsvaart, dan wel op de uiterste benedenloop van een regionaal water vlak voordat dit de Maas instroomt. Op dit moment ligt er vanuit Rijkswaterstaat geen concrete afwentelingopgave voor deze rijkswateren, zodat maatregelen voor deze installaties niet als KRW-opgave zijn opgenomen. Ook voor de RWZI's die op minder kwetsbare regionale beken lozen zijn nog geen maatregelen voorzien die als KRW-maatregel worden opgenomen.

3.3 Maatregelen Natura 2000 gebieden

In opdracht van de Provincie werkt het waterschap de antiverdrogingsmaatregelen voor N2000-gebieden uit, in samenhang met de GGOR, in het project Nieuw Limburgs Peil. Omdat het opstellen van de GGOR in 2009 niet is afgerond, nemen we in Limburg voor het SGBP een globale schatting op voor de uitvoeringskosten, op basis van het ILG-contract met de Provincie Limburg. Daarnaast wordt het opstellen van de beheerplannen per N2000-gebied als maatregel opgenomen.

3.4 Onderbouwing fasering maatregelen

Voor geen van de waterlichamen is volledig doelbereik haalbaar in 2015. De biologische doelen worden naar verwachting alleen gehaald voor de natuurlijke waterlichamen. Verschillende algemeen fysische en chemische parameters en de overige relevante stoffen, die herleidbaar zijn naar diffuse bronnen, zullen in 2015 voor deze waterlichamen nog niet in orde zijn. Andere redenen waarom doelen niet haalbaar zijn, of dat maatregelen niet tijdig uitvoerbaar zijn, zijn; technische onhaalbaarheid, onevenredig hoge kosten, nalevering diffuse bronnen, te beperkte aanscherping mestbeleid en natuurlijke omstandigheden. Deze redenen voor fasering worden hieronder toegelicht.

Technisch onhaalbaar: synergie met andere beleidsvoornemens en maatschappelijk draagvlak

Voor de herinrichting van beken in Limburg zijn tussen waterschappen, gemeenten en provincie afspraken gemaakt over plannen en tempo. Beekherinrichting maakt deel uit van integrale gebiedsprocessen waarbij verschillende wateropgaven in samenhang worden aangepakt. Het gaat hierbij met name om WB21, GGOR en KRW. Het aanpakken van de beek gaat integraal met het aanpakken van de beekomgeving. In de gebiedsprocessen worden ook rijkswaterstaat en verschillende maatschappelijke belangengroepen betrokken (o.a. agrarische sector en natuurbeschermingsorganisaties). Het belangrijkste uitvoeringsproces in Limburg is "Platteland in uitvoering" (reconstructie). De keuze voor integraliteit is logisch omdat al de wateropgaven meestal ruimtelijke consequenties hebben. Door de opgaven in samenhang te bezien kan synergie worden bereikt, en waar nodig, kunnen verschillende ruimtelijke eisen tegen elkaar worden afgewogen. De inbedding van beekherstel in integrale gebiedsprocessen houdt in dat wij met onze planning moeten aansluiten bij dit gebiedsproces. Het totale herinrichtingspakket van de waterschappen is volgens de huidige planning voltooid in 2023. Eventuele versnelling van de uitvoering zou

betekenen dat beekherstel losgekoppeld moet worden van de gebiedsprocessen. Daarbij treedt naar verwachting verlies aan synergie op en verlies aan maatschappelijk draagvlak. Dit is in de ogen van ons waterschap en de Provincie een ongewenst perspectief. Dit is de belangrijkste reden voor fasering van inrichtingsmaatregelen voor de KRW.

Technisch onhaalbaar: grondverwerving

Eén van de factoren die sterk bepalend is voor de realisatie van de doelen is grondverwerving. En dat kost tijd. We streven zoveel mogelijk naar grondverwerving op vrijwillige basis. Daar waar nodig zullen wettelijke instrumenten, zoals verplichte kavelruil en onteigening, worden ingezet. De inzet van het wettelijke instrumentarium kost (procedure)tijd en kansen om grond te verwerven zijn vaak gebonden aan bepaalde gebeurtenissen (ruilverkaveling, bedrijfsovernames), die zich lang niet op alle locaties binnen de komende zes jaar zullen voordoen. Dit heeft als consequentie dat fasering nodig is.

Technisch onhaalbaar: uitvoeringscapaciteit

Vorbereiding en uitvoering vragen specifieke kennis en capaciteiten, die in beperkte mate aanwezig is. Dit geldt voor de overheden, maar ook aan adviserende en uitvoerende zijde. Al deze partijen kennen momenteel al tekorten aan personeel. Uitvoering van alle geplande maatregelen in de eerste planperiode van het SGBP is dan ook niet mogelijk.

Onevenredig kostbaar: te hoge lasten

Versnelling van het uitvoeringstempo brengt veel extra kosten met zich mee. Om alle geplande herinrichting voor 2015 te realiseren moet in korte tijd veel grond worden verworven. Dit zal de grondprijzen sterk doen stijgen. De uitvoeringscapaciteit van het waterschap zelf moet worden verhoogd. Extra mensen moeten worden aangenomen of ingehuurd. Wanneer alle waterschappen het werk voor 2015 af moeten krijgen ontstaat een grote krapte bij de adviserende bureaus en uitvoerende marktpartijen. De prijzen van advies en herinrichtingswerkzaamheden zullen daardoor ook stijgen. De lasten van de totale wateropgave van het waterschap zouden hierdoor onacceptabel stijgen.

In de meerjarenraming (prognose t/m 2012) van de voorjaarsnota 2008 (begroting 2009) is voor de huidige taakstelling van het waterschap inclusief het maatregelenpakket voor de Kaderrichtlijn Water de gemiddelde stijging van de door belasting te dekken kosten hoger dan de inflatie voor huishoudens (2-3%). Fasering van maatregelen voor de KRW is voor het waterschap nodig om een hogere stijging te voorkomen.

Te beperkte aanscherping mestbeleid

De generieke maatregelen (mestbeleid en bestrijdingsmiddelenbeleid) die nu bekend zijn, zijn onvoldoende om voor meststoffen, koper en zink, en bestrijdingsmiddelen, in 2015 de goede waterkwaliteit (GET en GEP) te bereiken.

Natuurlijke omstandigheden: nalevering/historische belasting en trage effecten maatregelen

Voor wat betreft meststoffen, koper en zink, draagt de verwachte langdurige nalevering uit de bodem en het grondwater (historische belasting en natuurlijke achtergrond) bij aan te hoge concentraties in het oppervlaktewater van dit waterlichaam in 2015. Dit geldt voor nagenoeg alle waterlichamen. Voor de Tungelrooyse beek is dit een zeer prominent probleem waarbij zeker voor de komende 10 jaar nog nalevering van Zink en Cadmium wordt verwacht.

Waterlichaam	Maatregel	2000-2006	2007-2009	2010-2015	2016-2027	Totaal
Aalsbeek en Schelkensbeek	totaalpakket			5		5
Broekhuizer Molenbeek	totaalpakket			0,4	1,8	2,2
Eckeltse beek	totaalpakket	4,3	2,5		0,5	7,3
Everlose beek	totaalpakket	0,4		3,2	11,4	15
Geldersch-Nierskanaal	totaalpakket	1,6				1,6
Groote Molenbeek	totaalpakket	16,3	2,4	14,8	0,6	34,1
Haelensebeek	totaalpakket	12,3			15,1	27,4
Kroonbeek	totaalpakket			3,2		3,2
Kwistbeek	totaalpakket			6,4		6,4
Lingsforterbeek	totaalpakket			0,4	4,7	5,1
Loobeek, Aflleidingskanaal en Molenbeek	totaalpakket			8,5		8,5
	RZWI Venray verbeteren			1 stuks		
Niers	totaalpakket	0,8				0,8
Oostrumsche Beek	totaalpakket	6,2	1,7			7,9
Roggelse beek	totaalpakket	3,2			8	11,2
Kleine Dommel/ Sterkselse Aa	totaalpakket				4,5	4,5
Aa, Eeuwselscheloop en Kievitsloop	totaalpakket				1,9	1,9
Swalm	totaalpakket	0,1	0,3			0,4
Tungelroyschebeek	saneren verontreinigde waterbodems*	1 stuks	1 stuks	1 stuks		3 stuks (trajecten)
	totaalpakket	15	6,9	15		36,9
waterschapsgebied	Antiverdrogingsmaatregelen N2000-gebieden**		x	x		
Totaal beekherstel		60,2	13,8	56,9	48,5	179,4

Tabel 1.4: Overzicht per waterlichaam van de KRW-maatregelen die door het waterschap worden genomen in de verschillende planperioden. De waarden voor het 'totaal pakket' zijn in km herinrichting.

* is niet te kwantificeren en daarom 'stuks' opgenomen

** maatregelen worden uitgewerkt in project Nieuw Limburgs Peil

Bijlage II Resultaat afgelopen beheerperiode

1. Inleiding

In deze bijlage wordt kort beschreven wat het resultaat is van de afgelopen beheerperiode. We hebben het beheerplan met één jaar verlengd om zo aan te sluiten bij de landelijke planning voor de Kaderrichtlijn Water. De planperiode betrof daarmee vijf jaar: 2004-2009.

Het beschreven resultaat is grotendeels gebaseerd op de evaluatie van het waterbeheerplan die eind 2007 is vastgesteld ('Evaluatie Integraal Waterbeheerplan 2004-2008'). In deze evaluatie hebben we gekeken naar de mate waarin de voorgenomen maatregelen en acties zijn uitgevoerd. Daarnaast hebben we, op basis van monitoringsgegevens, geanalyseerd welke effecten de genomen maatregelen hebben gehad op het watersysteem.

2. Totaalbeeld uitvoering waterbeheerplan

Het merendeel van de beoogde maatregelen uit het beheerplan is uitgevoerd. In de planperiode is veel aandacht uitgegaan naar herstel van beken en maatregelen om water in de haarvaten langer vast te houden. Voor sommige beleidsthema's heeft, na bestuurlijke discussie, een heroriëntatie plaatsgevonden (bijvoorbeeld diffuse bronnen). Daarmee is voor sommige doelen en maatregelen bewust een pas op de plaats gemaakt of is een andere aanpak gehanteerd.

In de planperiode is veel aandacht uitgegaan naar het vaststellen van doelen en maatregelen om de verdroging aan te pakken en de waterkwaliteit en ecologie te verbeteren. Via het Nieuw Limburgs Peil en het Kaderrichtlijn Water proces hebben we hiervoor nadrukkelijk samenwerking en afstemming gezocht met onze omgeving.

3. Uitvoering en effect per onderwerp

Voor een aantal onderwerpen is naast de realisatie ook gekeken naar de effecten op het watersysteem. Deze worden hieronder toegelicht:

Beekherstel

In de planperiode hebben we ongeveer 57 kilometer beek natuurlijker ingericht. Met het herstel van beken zijn veel stuwen verwijderd of voorzien van een vistrap. Hiermee zijn de mogelijkheden voor visoptrek sterk verbeterd. Uit een breed onderzoek naar de fysieke inrichting (de morfologie) van beken blijkt dat er nog verbeteringen mogelijk zijn bij beekherstelprojecten die het waterschap uitvoert, onder andere wat betreft de diepteligging van de beek. Monitoring van macrofauna (ongewervelde kleine waterdiertjes) laat zien dat het herstel van de ecologie tot een voldoende niveau, na de herinrichting mogelijk 10 jaar of langer kan duren.

Venherstel

In de planperiode heeft het waterschap geen vennen hersteld en/of onderzocht. Een belangrijke reden hiervoor is dat wij venherstel wel als kerntaak zien, maar het minder prioriteit geven. We hebben wel een financiële bijdrage geleverd voor het herstel van twee vennen door derden (Lelieven en Heerenven).

Vernattingsmaatregelen

Via het herstel van beken, zijn ook antiverdrogingsmaatregelen genomen voor acht verdroogde gebieden (circa 585 ha). Zo is de Neerpeelbeek heringericht door deze te laten meanderen en op een aantal plekken ondieper en smaller te maken. De metingen, een jaar na de ingreep, geven hogere grondwaterstanden aan. Over enkele jaren, met meer meetgegevens, kunnen hier definitieve uitspraken over worden gedaan.

Waterconservering

In de afgelopen jaren zijn veel stuwtejes geplaatst om het water langer vast te houden in de haarvaten van het watersysteem. Het effect op de grondwaterstanden is nog niet aan te tonen met grondwatermetingen. Hiervoor is de periode na de uitvoering nog te kort.

Uit analyses van het afvoergedrag van de Oostrumsche beek is wel een trendbreuk (vermindering) in de beekafvoer waar te nemen. Aangezien deze trendbreuk, ongeveer samenvalt met de daar getroffen waterconserverende maatregelen, geeft dit een sterke aanwijzing dat deze bijdragen aan het vasthouden van water in de ondergrond.

Waterretentie

Het uitvoeren van een beekherstel project creëert ruimte voor retentie doordat bij hogere afvoeren de beek in het bredere winterbed stroomt. Hoewel de modelstudie een kleine piekverlaging en -vertraging van de beekafvoeren aangeeft, is dit effect met analyses van de afvoergegevens van de Groote Molenbeek, Oostrumschebeek en het stroomgebied van de Neerbeek niet aantoonbaar. Dit komt waarschijnlijk omdat de beken nog niet over de volledige lengte zijn heringericht en de piekafvoeren door meerdere factoren wordt bepaald. Hierdoor is een wetenschappelijk verband tussen de meetresultaten en de piekafvoeren nog niet af te leiden te leggen.

Diffuse bronnen

Om de beperking van de emissie van diffuse bronnen te stimuleren hebben wij gemeenten benaderd om gifvrij onkruidbeheer toe te passen. Daarnaast is een pilot randenbeheer uitgevoerd om de uitstoot uit de landbouw te beperken. Beide initiatieven hebben echter niet het gewenste resultaat gehad omdat deelname van respectievelijk gemeenten en agrariërs beperkt bleef. Daarnaast is op beide gebieden nieuw landelijk beleid vastgesteld (teeltvrije zones en het duurzaam onkruidbeheer op verhardingen).

Bijlage III Beleidskader

1. Inleiding

Als waterschap zijn wij verantwoordelijk voor het beheer van het regionale watersysteem en de waterkeringen. Het regionale watersysteem omvat alle beken en grote sloten in Noord- en Midden-Limburg, inclusief het grondwater.

2. Wet- en regelgeving

In onderstaand diagram is een overzicht gegeven van de wet- en regelgeving die van invloed is op onze taakstelling. Enkele belangrijke wetten en regels zijn daarna kort toegelicht.

Europa	Rijk
<u>Waterkeren:</u> Hoogwaterrichtlijn <u>Watersysteem:</u> Europese Kaderrichtlijn Water <u>Algemeen:</u> Vogel- en Habitatrichtlijn Verdrag van Malta	<u>Waterkeren:</u> Tracébesluit Beleidslijn Grote Rivieren Rijksnota Waterveiligheid 21 ^{ste} eeuw (eind 2008) Hydraulische Randvoorwaarden / Voorschrift toetsen op veiligheid (VTV) <u>Watersysteem:</u> Wet gemeentelijke watertaken Nationaal Waterplan (vijfde Nota Waterhuishouding) <u>Algemeen:</u> Waterschapswet Waterwet Flora- en Faunawet Natuurbeschermingswet Wet Ruimtelijke ordening
Provincie	Gemeente
<u>Waterkeren:</u> Provinciale verordening waterkeringen POL-aanvulling Zandmaas Meerjarenplan Zandmaas II <u>Watersysteem:</u> Verordening waterhuishouding Limburg Provinciaal Omgevingsplan (POL) Provinciale Milieuverordening	Bestemmingsplan Structuurvisie Gemeentelijke beleidsplannen
Waterschap	
Keur en beleidsregels vergunningen	

Figuur III.1: overzicht relevante wet- en regelgeving voor de uitvoering van de waterschapstaken.

2.1 Europese wet- en regelgeving

Kaderrichtlijn Water (2000)

Deze richtlijn verwoordt het streven binnen de Europese Unie naar ecologisch goed functionerende watersystemen en verantwoord gebruik van (drink)water. Doelstelling is dat het watersysteem in 2015 op orde is. Voor grondwater geldt dat er duurzaam voldoende en schoon grondwater moet zijn. De lidstaten dienen ook prijsprikkels in te voeren om een verantwoord gebruik van water te stimuleren.

Als gevolg van de Kaderrichtlijn moet voor de Maas een stroomgebiedsbeheerplannen worden geschreven. Hierin staat hoe het watersysteem op orde wordt gebracht. Dit waterbeheerplan levert enkele maatregelen aan voor dit stroomgebiedsbeheerplan.

Hoogwaterrichtlijn (2007)

De Hoogwaterrichtlijn, een initiatief van Nederland en Frankrijk, zorgt ervoor dat overstromingsrisico's op Europees niveau in kaart worden gebracht en dat landen beter samen kunnen werken om overstromingen te beheersen. In de richtlijn is onder andere het 'niet-afwentelen principe' opgenomen. Per stroomgebied moeten de hoogwaterproblemen in kaart gebracht worden. Vervolgens moeten deze aan de hand van risicokaarten en stroomgebiedbeheersplannen gezamenlijk worden opgepakt.

Vogel- en Habitatrichtlijn (1979)

De Europese Vogelrichtlijn is opgesteld om zeldzame- of bedreigde vogels (waaronder watergebonden soorten) te beschermen. De Habitatrichtlijn (1994) dient voor de bescherming van bepaalde soorten en leefgebieden. Op basis van beide richtlijnen zijn of worden in elke lidstaat van de Europese Unie zogenaamde Natura 2000-gebieden aangewezen.

2.2 Rijks wet- en regelgeving

Waterwet (2009)

De Waterwet regelt het beheer van oppervlaktewater en grondwater, en verbetert de samenhang tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening. Met de Waterwet worden de huidige vergunningstelsels uit de afzonderlijke waterbeheerwetten worden gebundeld tot één watervergunning.

Nationaal Bestuursakkoord Water (2003)

In het Nationaal Bestuursakkoord Water zijn in 2003 op rijksniveau afspraken gemaakt tussen de waterbeherende partijen in Nederland hoe in de 21e eeuw om te gaan met het waterbeheer in Nederland. De nadruk ligt daarbij op het voorkomen van wateroverlast en de aanpak van verdroging. Na de evaluatie van het NBW in 2006/2007 is het NBW-actueel vastgesteld. Daarin heeft waterkwaliteit een prominentere plaats gekregen en zijn aanvullende afspraken opgenomen.

Bestuursakkoord Waterketen (2007)

Het Bestuursakkoord Waterketen is in 2007 opgesteld en ondertekend door diverse koepelorganisaties waaronder de Unie van Waterschappen en de Vereniging Nederlandse Gemeenten. In dit bestuursakkoord willen de partijen gezamenlijk een extra impuls geven aan de ontwikkeling van een meer doelmatige en transparante waterketen, met behoud en versterking van de goede prestaties op het gebied van volksgezondheid, milieu en leveringszekerheid. De uitdaging ligt in het gezamenlijk zetten van de stap van "samen denken naar samen doen". Daarmee kan doelmatigheid en transparantie sterk verbeteren.

Nationaal waterplan (vijfde Nota Waterhuishouding)

Het nationaal waterbeleid is vastgelegd in het nationaal waterplan. Het rijk legt hierin een duurzaam, toekomstgericht en klimaatbestendig waterbeleid voor Nederland vast. Het plan geeft een analyse van de wateropgave, de beleidskeuzes en de wijze waarop deze gerealiseerd moeten worden. Het plan gaat in op de thema's wateroverlast, droogte en zoetwatervoorziening, waterkwaliteit en gebruik van water. Verder wordt het waterbeleid beschouwd per gebied.

2.3 Provincie Limburg

Provinciaal Waterplan (2008)

De provincie Limburg heeft haar waterbeleid vastgelegd in het Provinciaal Waterplan 2010-2015 (aanvulling op het Provinciaal Omgevingsplan Limburg). Het beleid en de doelen uit beide waterplannen vormen een belangrijk kader voor de maatregelen die wij als waterschap uitvoeren. Zij vormen dan ook het kader voor dit waterbeheerplan.

Verordening Waterhuishouding Limburg (1997)

In de Verordening Waterhuishouding heeft de provincie opgenomen waaraan ons waterbeheerplan moet voldoen. Verder zijn er voorschriften opgenomen voor onder andere onttrekkingen en beregening. Er worden gebieden aangewezen die bijzondere bescherming

behoeven zoals ecologische beschermingsgebieden, prioritaire verdroogde gebieden en gebieden t.b.v. hoogwaardige toepassing van grondwater (levensmiddelenindustrie en drinkwaterwinning).

Provinciale Milieuverordening (1994)

Met de Provinciale Milieuverordening beschermt de provincie het milieu o.a. door het aanwijzen van beschermingsgebieden aan te wijzen voor bodem, grondwater en waterwinning.

Bijlage IV Beschrijving beheergebied

1. Algemene kenmerken

Het beheergebied bestaat uit de noordelijke helft van Limburg en heeft een oppervlakte van ongeveer 130.000 ha. In dit gebied liggen bijna 6000 km watergangen, waarvan ongeveer 2000 km bij ons in beheer en onderhoud is. We beschikken over 104 km waterkering (inclusief verholen waterkeringen). Tevens zijn wij kwaliteitsbeheerder van al het oppervlaktewater, waaronder circa 1000 ha stilstaande wateren. In het plangebied liggen zes rioolwaterzuiveringsinstallaties, 65 gemalen en 238 km transportleidingen.

In het beheergebied van het waterschap liggen in totaal 23 dijkringen. Deze dijkringen beschermen een gebied van in totaal 7250 hectare en zijn daarmee relatief klein ten opzichte van dijkringen in de rest van Nederland. Karakteristiek voor ons gebied is het feit dat vele dijkringen worden beschermd door een combinatie van aangelegde waterkeringen en hoge(re) gronden.

De zuidelijke helft van Limburg is in beheer bij het Waterschap Roer en Overmaas. Het plangebied wordt in het oosten begrensd door de landsgrens met Duitsland, in het zuiden voor een gedeelte door de landsgrens met België. De belangrijkste stedelijke agglomeraties zijn Venlo, Weert en Venray. Ongeveer 75% van het plangebied bestaat uit agrarisch gebied, 20% uit natuur en 5% uit stedelijk gebied. Het totale inwonertal van het plangebied bedraagt circa 395.000.

2. Waterkeringen

De huidige waterkeringen zijn in 1996 ontworpen en aangelegd. Hierbij is rekening gehouden met de toenmalige waterstanden die bij een overschrijdingskans van 1/50 jaar behoorden. In de afgelopen tien jaar zijn deze ontwerpwaterstanden gewijzigd. Gevolg is dat sommige waterkeringen nu een lager beschermingsniveau bieden (1/40 tot 1/50). Tegelijk zijn er ook al dijkversterkingsmaatregelen uitgevoerd voor Venlo en Gennep. Deze waterkeringen bieden nu een beschermingsniveau van 1/250. Uiteindelijk moeten alle waterkeringen langs de Zandmaas in 2015 een beschermingsniveau bieden van 1/250.

3. Watersysteem

Oostelijk van de Maas wordt het landschap vooral gekarakteriseerd door de aanwezigheid van door deze rivier gevormde terrassen en een stuifduingordel. In dit gebied (Maasduinen) liggen diverse natuurgebieden zoals de Hamert en de Ravenvennen. Op basis van het afvoerregime en de morfologie worden de beken in dit deel van het plangebied getypeerd als terrasbeken. De beken (o.a. Niers) ontspringen deels in Duitsland en stromen naar de Maas. Een deel van de voormalige moerassen gelegen tussen de Maasduinen en het hoogterras worden ontwaterd door gegraven waterlopen.

Het noordwestelijk en westelijk deel van het plangebied wordt vooral gekenmerkt door grootschalige ontginningen van voormalige heide- en veengebieden. In het Peelgebied (westelijk deel) liggen nog enkele niet/ gedeeltelijk ontgonnen hoogveengebieden, zoals de Groote Peel en de Mariapeel. In de lage delen van het zandgebied en in de ontginninggebieden hebben diverse laaglandbeken hun oorsprong en stromen van hieruit naar de Maas. Veel van deze beken zijn tijdens de ontginningen gegraven om de oorspronkelijke doorstroombuilen te ontwateren. Het zuidelijk gedeelte wordt vooral gekenmerkt door het voorkomen van diverse laaglandbeken (Tungelroysebeek), die voor een deel hun oorsprong hebben in België. Ook deze beken komen uiteindelijk uit in de Maas.

De in het westelijk deel van het plangebied aanwezige kanalen (Zuid-Willemsvaart en Kanaal Wessem-Nederweert) hebben in hoofdzaak een functie voor de scheepvaart. Met name de regionale kanalen (Noordervaart, Helenavaart en Afleidingskanaal) spelen tevens een belangrijke rol bij de wateraanvoer. Vanuit deze kanalen vindt waterinlaat plaats ter aanvulling van het vochttekort. Afgezien van het kwaliteitsbeheer van de Noordervaart, zijn de scheepvaartkanalen in het beheer bij het Rijk. Sedert juni 2000 behoren de met de Maas in verbinding staande Maasplassen en jachthavens tot het beheergebied van het Rijk.

BIJLAGE V FUNCTIETOEKENNING

1. Inleiding

In het Provinciaal Omgevingsplan Limburg (POL) zijn de belangrijkste functies voor het oppervlaktewater vastgelegd. Deze functies zijn richtinggevend voor de taakuitoefening en inspanningen van ons en de overige bij het waterbeheer betrokken partijen. In het POL wordt onderscheid gemaakt naar ecologische en mensgerichte functies. In verband met mogelijke conflicterende belangen die zich voor kunnen doen bij het toekennen van functies is in het POL onderscheid gemaakt in hoofd- en nevenfuncties (Figuur V.1). Hierbij zijn de eisen die worden gesteld aan het hoofdsysteem vanuit de hoofdfunctie bepalend. De eisen vanuit de nevenfuncties zijn hieraan ondergeschikt.

Functie	Hoofdfunctie	Nevenfunctie
Ecologische functies:		
specifiek ecologische functie (SEF)	x	
algemeen ecologische functie (AEF)	x	
Mensgerichte functies:		
agrarisch water	x	
Drinkwater	x	
industriewater	x	
viswater		X
hengelsportwater		X
water in bebouwing		X
water voor recreatie		X
zwemwater		X
energieopwekking		X

Figuur V.1

2. Uitwerking functietoekenning

De nadere uitwerking van de functies per watergang is door de provincie opgedragen aan de waterschappen. In het Provinciaal Waterplan 2010-2015 zijn hierin ten opzichte van het POL uit 2006 enkele veranderingen opgetreden voor de toekenning van de specifiek ecologische functie. Deze functiewijzigingen nemen wij over. De overige functies zijn grotendeels onveranderd gebleven ten opzichte van het vorige waterbeheerplan, behoudens enkele kleinere wijzigingen (Figuur V.2).

Functie	Toekenning aan
Ecologische functies:	
specifiek ecologische functie (SEF)	Wateren met actuele of potentiële natuurfunctie (P1 en P2) en vanuit watersysteembenadering van belang.
algemeen ecologische functie (AEF)	Overige wateren zonder SEF.
Mensgerichte functies:	
agrarisch water	Wateren in land- en tuinbouwgebieden (P3, P4, P5). Grotere SEF-beken in P2.
viswater	Wateren met belang voor voortplantingcyclus van vissen.
water voor recreatie	Wateren met kanovaart en overige watersporten.
zwemwater	Wateren waar veel wordt gezwommen en waaruit oogpunt van hygiëne, veiligheid en waterbelangen geen probeel mee is.
energieopwekking	Wateren waar regelmatig energie wordt opgewekt door watermolens of waterkrachtcentrales.
water in bebouwing	Wateren in bebouwd gebied zoals kasteel- en stadsvijvers.
hengelsportwater	Wateren die ingericht zijn en zich lenen voor hengelsport.
scheepvaart	Niet toegekend.
drinkwater	Niet toegekend.
industriewater	Niet toegekend.

Figuur V.2

De functietoekenning voor stromende en stilstaande wateren zijn opgenomen in dit waterbeheerplan (Figuren V.4 en V.5). Voor de stromende wateren zijn alle primaire wateren aangegeven, waaraan in het Provinciaal Omgevingsplan Limburg en waterbeheerplan de specifiek ecologische functie is toegekend, of waaraan een nevenfunctie is toegekend. De primaire wateren die niet in de tabel staan, hebben dus de algemeen ecologische functie. Onderstaand staan de afkortingen in de tabellen benoemd.

Verklaring afkortingen nevenfuncties			
Zt	Zwenwater	B	Water in de bebouwde omgeving
Vk	Viswater karperachtigen	Rk	Recreatiewater kanovaart
Vz	Viswater zalmachtigen	Rw	Recreatiewater watersport
H	Hengelsportwater	E	Water voor energie-opwekking

Figuur V.3

Functietoekenning stromende wateren

Naam waterloop	hoofdfunctie		nevenfunctie					
	SEF	Agrarisch water	Zwemwater	Viswater	Hengelsportwater	Water in bebouwing	Water voor recreatie	water voor energieopwekking
1e zijtak Schelkensbeek	x							
Aa	x	X						
Aalsbeek	x	X						
Afleidingskanaal	x	X						
Belfeldse Molenbeek	x	X						
Bevelandsbeek	x	X						
Blakterbeek	x	X						
Boddebroek	x	X						
Bosbeek		X				B		
Broekhuizer Molenbeek	x	X						
Buffer Kerkstraat	x							
De Vennen	x	X						
Eckeltsebeek	x	X						
Elsbeek	x	X						
Eppenbeek	x	X						
Everlose Beek	x	X						
Gansbeek	x	X						
Gelderns -Nierskanaal	X							
Ghunenbeek	X							
Grensbeek	X							
Groote Molenbeek	X	X			H			
Haelense beek	X							
Helenavaart		X			H			
Helbeek	X							
Heukelomsebeek	X							
Hoogwatergeul Asch	X							
Hoogwatergeul Bosstraat	X							
Hoogwatergeul Corstenhof	X							
Hoogwatergeul Exaten 1	X							
Hoogwatergeul Exaten 2	X							
Hoogwatergeul Exaten 3	X							
Hoogwatergeul Grathem-Zuid	X							
hoogwatergeul Hesselen	X							
Hoogwatergeul Hogerhof	X							
Hoogwatergeul Hunsel-Zuid	X							
Hoogwatergeul Peelhof	X							
Hoogwatergeul Reindershof	X							
Hoogwatergeul Reulsberg	X							
Hoogwatergeul Reulsweg	X							
Hoogwatergeul St. Jorisweg	X							

naam waterloop	hoofdfunctie		nevenfunctie					
	SEF	Agrarisch water	Zwenwater	Viswater	Hengelsportwater	Water in bebouwing	Water voor recreatie	water voor energieopwekking
Hoogwatergeul Ten Hove	X							
Hoogwatergeul Tienray Noord	X							
Hoogwatergeul Tienray Zuid	X							
Horsterbeek	X							
Houtstraatlossing		X				B		
Huilbeek	X	X						
Itterbeek	X	X						E
Kabroeksebeek		X				B		
Kanaal van Deurne		X			H			
Kroonbeek	X	X						
Kwistbeek	X	X				B		
Leukerbeek	X	X						
Lingsforterbeek	X	X						E
Lollebeek	X	X						
Loobeek	X	X						
Lullsche Pas	X							
Hoogwatergeul Groote Molenbeek Ulfterhoek								
Molenbeek van Lottum	X							
Mookse Molenbeek	X	X						
Neerbeek	X							
Neerpeelbeek	X	X						
Niers	X				H		Rw	
Oostrumsche Beek	X	X						
Oude Graaf	X	X						
Oude Leukerbeek	X							
Panheelderbeek	X	X						
Paterslossing	X	X						
Peelkanaal		X			H			
Raambeek	X							
Reuverbeek						B		
Rode Beek	X	X						
Roeventerpeel	X							
Roggelsebeek	X	X						
Schelkensbeek	X	X						
Siebersbeek	X	X						
Slenk	X							
Springbeek	X	X						
Swalm	X	X		Vz		B	Rw	
Tasbeek	X	X						
Teutebeek	X	X						

Naam waterloop	hoofdfunctie		nevenfunctie					
	SEF	Agrarisch water	Zwemwater	Viswater	Hengelsportwater	Water in bebouwing	Water voor recreatie	water voor energieopwekking
Thornerbeek	X	X						
Tielebeek	X	X						
Tungelroysebeek	X	X			H			
Uffelsebeek	X							E
Venlose Molenbeek	X							
Vissensteert	X	X						
Vlakbroek	X							
Vliet	X	X						
Wellse Molenbeek	X	X						
Wilderbeek	X					B		
Wolterskamp	X	X						

Figuur V.4 Functietoekenning stromende wateren

Functietoekenning stilstaande wateren

Naam stilstaand water	Specifiek Ecologische Functie	Zwemwater	Viswater	Hengelsportwater	Water in bebouwing	Water voor recreatie
Bakewells peelke						
Groote Peel 2, 10e baan	x					
Groote Peel 3, 10e baan	x					
Groote Peel 3e baan	x					
Groote Peel 5e baan	x					
Groote Peel Meerb. Blaak	x					
Maarhezerveld	x					
Plas Schaapsdijk (Russelsbroek)						
t Voorste Hout	x					
Trangé/Weerterbergen						
Vijvercomplex Kievitsbeek	x					
Blakt						
Breebronne		Zt				
Castenrayse vennen	x					
De Put	x					
De Schatberg roeivijver						
De Schatberg zwembad		Zt				
De Valkenberg						
Driehonderd Bunders	x					
Horster driehoek						
Kasteelse Bossen viswater			V			
Kasteelse Bossen zwemwater		Zt				
Loohorst						
Mariapeel 1	x					
Mariapeel 10e wijk	x					
Mariapeel 2	x					
Mariapeel 3	x					
Meerdal		Zt		H		Rw
Natuurreservaat (Grauwveenweg)	x					
Schuitwater Meerlo	x					
Beegdervennen	x					
Groote Bedelaar	x					
Heelderpeel		Zt				Rw
Hornerheide vijver	x					
Houterven	x					
Klopven	x					
Meggelveld	x					
Ven Franscheerg	x					
Vennen Militair oefenterrein	x					
Vijver kasteel Aldenghoor					B	
Vijver kasteelorn					B	
Zavelveld		Zt	Vk			
Koeweide						

Naam stilstaand water	SEF	Zwemwater	Viswater	Hengelsportwater	Water in bebouwing	Water voor recreatie
Panheel fase (1)						
Panheel fase C (2)						
St. Annabeemd	x					
Bospoelen St. Jansberg	x					
Bospoelen Zwarte kamp						
De Banen, Gennep	x					
De Bloksberg		Zt				Rw
De Duivelskuil	x					
De Galgenberg	x					
De Koel					B	
De Maasvallei		Zt				Rw
De Mookerplas/Schaapswei						
De Mookerplas/viswater						
De Schans		Zt				Rw
Dorperheide (complex van plassen)	x					
Dorpsvijver Afferden					B	
Dorpsvijverergsheide					B	
Heerenven	x					
Heerenvenij Grootoorst	x					
Het Esven	x					
Het Geuldert	x					
Het Lange ven						
Het Meeuwenven	x					
Het Quin	x					
Het Riet	x					
Het Suikerven	x					
Het Zeven Morgenziep	x					
Kasteel Well						
Klein Vink		Zt		H		
Kleinveld						
Pikmeeuwenwater 1	x					
Pikmeeuwenwater 2	x					
Plas achteroeve 't Oord	x					
Plas Degens	x					
Ravenvennen	x					
Ravenvennen 2						
Ruïneleyenbeek						
Seurenheide		Zt				Rw
t Geldersch Vlies	x					
t Luld	x			H		
Turfkoel	x					
Ven Lommerweg	x					
Vijver aan Meroweg						
Vijver Kasteel Arcen						
Vijver Plasmolen					B	

Naam stilstaand water	SEF	Zwemwater	Viswater	Hengelsportwater	Water in bebouwing	Water voor recreatie
Vijvers Stalberg					B	
Visvijver Groote Horst (Siebeng.)						
Visvijver Lomm				H		
Visvijver Looische graaf	x					
Westmeerven	x					
Zevenboomsven	x					
Zwartwater/Venkoelen						
Bospoel Kasteelweg	x					
Bospoel Swolgenderheide	x					
Broekhuizen Schuitwater	x					
Gubbelsvijver				H		
Kapelaans Schuitwater	x					
Linksstraat						
Lottummer Schuitwater	x			H		
Plasje bij Legert	x					
Sohrlegerterbroek						
Visvijver Broekeind				H		
Camping de Berkhorst						
De Rouwkuilen	x					
De Witte Vennen		Zt				
Geijstersven	x					
Plas aan Rouwkuilenweg						
Plas Baggerweg						
Plas ten oosten van "Peelzicht"	x					
Plas ten zuiden van Zeilbergseweg						
t Wanssumsven				H		
De Zoom	x					
Grote Moost grote plas						
Grote Moost kanaalven						
Kerreven						
Kruisvennen	x					
Stokershorst				H		
Venoutsberg	x					
Waterbloem	x					
Zwarte Peel	x					
Areven	x					
Deanen, Nederweert	x					
De Krang	x					
De Leistert (speelvijver)		Zt				Rw
De Leistert visvijver				H		
Eendeven Bij IJzerenman	x					
Geurtsven	x					
IJzerenman				H		Rw
Kleine IJzerenman	x					
Kinderpretland Weert		Zt				

Naam stilstaand water	SEF	Zwemwater	Viswater	Hengelsportwater	Water in bebouwing	Water voor recreatie
Weerterbergen		Zt				
Kootspeel	x					
Moeselpeel	x					
Poel bij stuw Leukerbeek						
Poel Wijffelterbroek	x					
Sarsven	x			H		
Stadsvijver Weert					B	
't Vosseven						
Timmermansgroeve (Brookberg)	x					
Vijverusschopweg				H		
Visvijver Heijkersbroek (EII)				H		
Zwaneven	x					
De Bovenste Molen						
Groeve grenskantoren Wambach						
Jammerdaalseheide Bospoelen	x					
Maalbeek						
Plas Egypte (Jammerdaalseheide)	x					
Roversplas Reuver						
Vijver kasteel Glazenap					B	
Visvijver Maalbeek		Zt		H		
Visvijver Meelderbroek				H		
Bospoel Langhout	x					
De diepe Kuil						
De Snep						
De Waije	x					
Koelbroek	x					
Plas Bij Tasbeek	x					
Plas Keuperheide						
't Gele Veldje						
't Klokkeven						
't Vlasrooth						
Vijver Wassum						
Visvijver N272				H		

Figuur V.5 Functietoekenning stilstaande wateren

BIJLAGE VI POTENTIELE KNELPUNTEN WATEROVERLAST

In onderstaande tabel zijn de locaties omschreven waar we op basis van huidige kennis inundatie verwachten uit een waterloop bij extreme afvoersituaties. Deze knelpunten worden in de planperiode nader in beeld gebracht en opgelost. Zie kaartbijlage 3 voor de locaties

POTENTIËLE KNELPUNTEN WATERBEHEER 21 ^E EEUW		
Nr	Naam knelpunt/ waterloop	Omschrijving
Beektrajecten		
1	Belfelderbroekbeek	Deze waterloop is gelegen ten zuidoosten van Belfeld. Bij T=50 kan hier inundatie optreden van grasland, kassen, hoogwaardige landbouw en stedelijk gebied.
2	Lackbar Cereslossing	Deze waterloop is gelegen ten oosten van Nieuw-Bergen bij de Duitse grens en watert af op de Eckelse beek. Bij T=25 kan grasland en akkerbouw inunderen.
3	Zijtak Flieraylossing 1	De lossing verzorgt de afvoer van overstortwater van de kern Siebengewald. Bij T=100 kan inundatie optreden van bebouwd gebied.
4	Helenabeek	De Helenabeek ligt ten oosten van Venlo nabij de Duitse grens. Bij T=50 kan hier inundatie optreden in tuinbouwgebied.
5	Kerkekuilen/ Peelloop	Waterlopen in landbouwgebied nabij de Mariapeel. Bij T=10 kan er inundatie optreden op aanliggend grasland
6	Langstraatlossing	De langstraatlossing stroomt door een laaggelegen kassengebied ten zuidwesten van Meijel. Bij T=50 kan hier inundatie optreden van akkerbouw, grasland en tuinbouwkassen.
7	Rengsveld/ 't Saar	De oorsprong van het Saar ligt bij de Middenpeelweg ter hoogte van Eversoord. Er kunnen bij T=25 akkerbouw- en graslandgebieden inunderen
8	't Loo/ Bosbeek	De bosbeek loopt door het bebouwd gebied in Baarlo. Hier kan bij T=25 inundatie optreden van tuinen van woningen
9	Groote Molenbeek	Herinrichtingtraject Groote Molenbeek bij Meerlo. Er kan bij T=25 inundatie optreden in achtertuinen van bebouwing
Overstorten		
1	Wessemerven	Kleine waterloop die door Kelpen-Oler stroomt. Huidige buffer is waarschijnlijk te klein.
2	Relder/ Bermsloot langs Buseweg	Grote overstort loost via een buffer en bermsloot op de Relder. De overstort voert overtollig rioolwater uit Ospel af. De watergang kan dit niet verwerken.
3	Broeksebeek	Kleine beek tussen de Mokerplas en Middelaar die het overstortwater niet kan verwerken.
4	Zijtak Flieraylossing 2	Betreft een kleine sloot met de oorsprong in Siebengewald die niet is gedimensioneerd op het afvoeren van grote hoeveelheden overstortwater.
5	Scheide 1	Door een overstort aan de Albionstraat ontstaat benedenstreams wateroverlast.
6	Scheide 2	Scheide ter hoogte van Engesteeg kan het rioolwater vanuit Velkum (Venray) niet verwerken.
7	Van Smallenbroek	Overstortwater vanuit Swolgen kan niet door de kleine waterloop worden verwerkt.
8	Melderslo/ Meldersche Loop	Door de overstort zijn er afvoerproblemen in de Medersche Loop
9	Everlose Beek	In extreme situaties en stuwen in zomerstand kan er inundatie optreden uit de Everlose Beek.

Figuur VI.1 Potentiële knelpunten wateroverlast

KAARTEN

Kaartbijlagen:

- 1 Overzichtskaart kenmerken beheergebied
- 2 Overzichtskaart toestand watersysteem
- 3 Maatregelen 2010-2015
- 4 Beekhersteltrajecten